

Kaupalliset vienti- ja tuontikaupan takaukset osana yrityksen kansainvälistä kaupankäyntiä

Päivi Tarvainen

Opinnäytetyö

Liiketalouden koulutusohjelma

2014

Päivi Tarvainen	HELI10SPIE
Kaupalliset vienti- ja tuontikaupan takaukset osana yrityksen kansainvälistä kaupankäyntiä	Sivu- ja liitesivumäärä 42
Annika Sandström	
<p>Yritykset käyttävät takauksia, koska laki, kauppakumppani tai alan yleinen kauppatapa sitä vaatii. Tämän työn tavoitteena on koota yhteen tieto kaupallisista vienti- ja tuontikaupan takauksista tiiviiksi tietopaketti. Kohderyhmänä ovat kaikki aiheesta kiinnostuneet, eikä työn ymmärtäminen vaadi aiempia taustatietoja. Opinnäytetyössä kerrotaan takausten yleispiirteistä, takauksiin liittyvästä lainsäädännöstä, eri takaustyypeistä, joita käytetään kansainvälisessä kaupassa, sekä takausten käytöstä ja merkityksestä kansainvälisessä kaupassa ostajan ja myyjän välillä. Opinnäytetyössä keskitytään elinkeinonaan takauksia myöntävän elinkeinonharjoittajan myöntämiin takauksiin yritysten välisessä kansainvälisessä kaupankäynnissä.</p> <p>Tutkimus toteutettiin laadullisena tutkimuksena. Aihetta tutkittiin käymällä läpi kirjallisuutta sekä internetistä löytyviä lähteitä. Empiirinen osuus toteutettiin avoimina haastatteluina ja niiden analysointina. Työtä suunniteltiin keväällä 2014 ja työ toteutettiin syksyllä 2014.</p> <p>Tutkimuksen tuloksena syntyi uutta tietoa kirjalliseen muotoon ja opas kaupallisista vienti- ja tuontikaupan takauksista kansainvälisessä kaupankäynnissä.</p>	
Takaus, takuu, ulkomaankauppa	

Degree programme in Business

Päivi Tarvainen	HELI10SPIE
Commercial export and import trade guarantees used by companies as part of international trade	Number of report pages and attachment pages 42
Annika Sandström	
<p>Companies use bonds and guarantees as required by either law, a trading partner, or according to the general commercial practices. The aim of this work is to compile information on commercial export and import trade guarantees into a compact set. This thesis is targeted to anyone interested in the subject as no previous knowledge is required on the subject.</p> <p>This thesis describes the general characteristics of guarantees, the legislation related to guarantees as well as the various types of guarantees used in international trade between the buyer and the seller implemented in international trade. This thesis focuses on guarantees issued by commercial guarantors in international trade between companies.</p> <p>The study was conducted using qualitative research methods. The subject was examined by reviewing literature and Internet resources. The empirical part was conducted as open interviews and analysis. The work was planned in spring 2014 and the work was carried out in autumn 2014.</p> <p>The study resulted in new knowledge in written form and a guide to commercial export and import trade guarantees used in international trade.</p> <p>.</p>	
guarantee, bond, foreign trade	

Sisällys

1	Johdanto	1
1.1	Tutkimuksen tavoite ja rajaukset.....	1
1.2	Tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset	2
2	Tutkimuksen kuvaus.....	3
2.1	Opinnäytetyön rakenne	3
2.2	Tutkimusmenetelmä, aineisto ja käytetyt analyysit	3
2.3	Empiirinen aineisto	4
3	Kaupalliset takaukset	6
3.1	Takausten peruskäsitteet	6
3.2	Miksi yritys ottaa takauksen käydessään kauppaa?.....	8
3.3	Kaupallisten takausten toimintalogiikka.....	9
3.4	Takausten lainsäädäntö.....	12
3.4.1	Takausten kansallinen lainsäädäntö.....	12
3.4.2	Takausten ja takuiden kansainvälinen lainsäädäntö	13
3.5	Vertailut	14
3.5.1	Omavelkainen takaus verrattuna vaadittaessa maksettavaan takuuseen	14
3.5.2	Suora takaus verrattuna vastatakaukseen.....	17
3.6	Takauksen antajan luotonhallinta.....	18
3.7	Vienti- ja tuontikaupan takausten markkinat.....	19
3.8	Tulokset.....	20
4	Kansainvälisen kaupan takaustyypit.....	22
4.1	Yrityksen kansainvälistyminen.....	23
4.1	Kansainvälisten kauppasopimusten lainsäädäntö	25
4.2	Takaukset tuontikaupassa.....	26
4.3	Takaukset vientikaupassa	28
4.4	Finnveran vastatakaukset vientikaupan takauksiin	31
4.5	Tulokset.....	32
5	Takaukset riskienhallinnan välineenä kansainvälisessä kaupankäynnissä	34
5.1	Riskit kansainvälisessä kaupassa	34
5.2	Luottoriskiltä suojautuminen kansainvälisessä kaupassa	35

5.3	Luottoriskiltä suojautuminen takauksella	37
5.4	Toimitusriskiltä suojautuminen takauksella	37
5.5	Tulokset	38
6	Pohdinta	39
6.1	Luotettavuus ja hyödynnettävyys	39
6.2	Yhteenveto ja johtopäätökset	40
6.3	Aiheita jatkotutkimukselle	41
6.4	Oma oppiminen	42
	Lähteet:	43

1 Johdanto

1.1 Tutkimuksen tavoite ja rajaukset

Kaupallisia vienti- ja tuontikaupan takauksia koskeva löytyvä kirjallinen tieto on hajallaan eri lähteissä. Työn tavoitteena on koota yhteen tuo tieto ja luoda kaupallisia vienti- ja tuontikaupan takauksia käsittelevä opas. Lukemalla oppaan lukija saa kuvan näistä takauksista. Opinnäytetyötä ei ole suunnattu ainoastaan alan ihmisille vaan kenelle tahansa, joka on kiinnostunut takauksista. Työhön on tästä syystä pyritty tuomaan riittävästi taustatietoa, jotta kaupallisista vienti- ja tuontikaupan takauksista saa käsityksen ilman aiempaa tietoa asiasta. Opinnäytetyön pituus on sopivan mittainen siihen että työ voi toimia alan oppaana.

Työssä tutkitaan kaupallisia vienti- ja tuontikaupan takauksia suomalaisen yrityksen näkökulmasta. Työn tavoitteena on luoda yleiskuva siitä mihin takauksia tarvitaan kansainvälisessä kaupankäynnissä ja kuinka niitä käytetään.

Lukija voi olla yrittäjä, joka on a) myyjä tai b) ostaja, tai lukija voi olla yrittäjä, joka on a) edunsaaja tai b) takauksen ottaja. Pyrin työni avulla luomaan selkokielisen oppaan takauksista eri tilanteissa.

Tavoitteena on luoda yhteenveto

- takausten yleispiirteistä
- takauksiin liittyvästä lainsäädännöstä
- eri takaustyypeistä, joita käytetään kansainvälisessä kaupassa
- takausten käytöstä ja merkityksestä kansainvälisessä kaupassa ostajan ja myyjän välillä

Työssä keskitytään elinkeinonaan takauksia myöntävän elinkeinonharjoittajan myöntämiin takauksiin, joten työssä ei juurikaan puhuta yksityistakaajien tai julkisen sektorin antamista takauksista. Työssä puhutaan pääasiassa pankkien ja vakuutusyhtiöiden

myöntämistä takauksista. Työssä kuitenkin kerrotaan Finnveran roolista. Työssä kerrotaan kaupallisista takauksista, jotka liittyvät yritysten väliseen kaupankäyntiin, osapuolina mm. myyjä ja ostaja. Kirjallisuudessa kerrotaan suurimmassa osassa teoriaa vain pankin näkökulmasta, mutta työssä pyritään tuomaan esille vakuutusyhtiöiden rooli takausten antajana. Työssä pankeista ja vakuutusyhtiöstä käytetään nimitystä takaaja.

1.2 Tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset

Tutkimuskysymykseni ovat seuraavat:

Pääkysymys: Millaisia ovat vienti- ja tuontikaupan kaupalliset takaukset?

Tutkimuskysymykseksi on valittu ”millaisia” koska tästä aiheesta on kirjoitettu vähän ja opinnäytetyöllä tuodaan aihetta kirjalliseen muotoon. Aiheesta ei ole olemassa kovin paljon koottua tietoa.

Alakysymykset:

Mihin yritys tarvitsee vienti- ja tuontikaupan kaupallisia takauksia?

Mikä näiden takausten merkitys on takauksen ottajan, edunsaajan ja takaajan kannalta?

Miltä yritystoiminnan riskeiltä vienti- ja tuontikaupan kaupalliset takaukset auttavat suojautumaan?

2 Tutkimuksen kuvaus

2.1 Opinnäytetyön rakenne

Opinnäytetyössä käytetään Raportointi ja opinnäytetyö Haaga-Heliassa -ohjeessa mainittua vetoketjumallia, jossa tietoperusta ei ole erillinen osa raporttia vaan etenee rinnakkain empirian kanssa. Jokaisessa pääluvussa käsitellään yksi tietoperustan aihe ja kuinka teoriaa sovelletaan käytäntöön. Päälukujen lopussa kerrotaan tuloksista.

Aihe, josta kerron on hyvin laaja. Ymmärtääkseen aihetta ”vientij- ja tuontikaupan kaupalliset takaukset”, lukijan täytyy ensin ymmärtää tietoa takausten yksityiskohdista. Työhön kuuluu useita eri ala-aiheita. Kun vastataan tutkimuskysymykseen ”Millaisia ovat vientij- ja tuontikaupan kaupalliset takaukset”, eri aihealueita käsitellään koko työn läpi, jotta kysymykseen saadaan vastaus. Mikäli työssä käsiteltäisiin kaikki aihealueet ensin teoriaosuudessa ja tämän jälkeen empiriassa, työstä tulisi sirpaloitunut ja vaikeaselkoinen. Opinnäytetyö etenee aiheittain niin että jokainen pääluku käsittelee tutkimusongelmia ja niiden ratkaisuja.

2.2 Tutkimusmenetelmä, aineisto ja käytetyt analyysit

Tutkimus toteutettiin laadullisena tutkimuksena, jossa on hieman piirteitä tapaustutkimuksesta. Aineistona käytettiin kirjoja, internetistä löytyneitä lähteitä, avoimia haastatteluja ja havainnointia.

Laadullisessa tutkimuksessa käytetään sanoja ja lauseita, kun taas määrällinen tutkimus perustuu lukuihin. Laadullisen tutkimuksen tavoitteena on tutkittavan ilmiön kuvaaminen, ymmärtäminen ja tulkinnan antaminen. Tutkimuksessa pyritään ilmiön syvälliseen ymmärtämiseen. Analyysi on koko tutkimusprosessin mukana kulkeva toiminta, joka ohjaa tutkimusprosessia ja tiedonkeruuta. Laadullisessa tutkimuksessa ei voida etukäteen määrittää, mitä tietoa tai aineistoa kerätään, vaan aineistoa kerätään niin paljon, että tutkimusongelma ratkeaa, ja tutkija ymmärtää ilmiön. (Kananen, 2014, 18, 19)

Raportointi ja opinnäytetyö HAAGA-HELIAssa –ohjeen mukaan tapaustutkimuksessa tutkitaan tapahtumaa tietyssä ympäristössä ja käytetään erilaisia menetelmiä ja aineistoja. Tutkittava tapaus voi olla esimerkiksi yritys. Tavallisesti tutkimus toteutetaan tapauksien vertailuna, mikäli tapauksia on useampia kuin yksi.

Minulla on ollut mahdollisuus tutkia kaupallisia vienti- ja tuontikaupan takauksia yrityksessä, joka myöntää niitä. Olen tutkinut, kuinka takauksia myönnetään. Kyseisessä ympäristössä olen voinut luoda käsitteitä ja analyysia. Analyysin perusteella olen esittänyt kysymyksiä kollegoilleni, ja nämä kysymykset ovat vienneet työtä eteenpäin. Tällä tavalla on luotu käsitejärjestelmä ja lopulta vastattu tutkimuskysymykseen.

2.3 Empiirinen aineisto

Empiirinen aineisto kerättiin haastattelemalla kahta henkilöä ja havainnoimalla. Haastattelut ovat olleet avoimia asiantuntijahaastatteluja.

Avoimessa haastattelussa haastattelun sisältö liittyy tutkimuksen tarkoitukseen, ongelmanasetteluun ja tutkimustehtävään. Avoimessa haastattelussa se, mitä tutkija jo tietää aiheesta, eli viitekehys, auttaa tutkijaa hahmottamaan tutkittavaa ilmiötä. Avoimessa haastattelussa ovat sallittuja tutkijan intuitiiviset ja kokemusperäiset lähestymiset sekä väliintulot. Tutkija pitää aiheen koossa ja antaa haastateltavan puhua vapaasti. (Tuomi & Sarajärvi, 2009, 76)

Työhön on haastateltu Atradiuksen takausvakuutusjohtaja Jyrki Ohista. Avoimessa haastattelussa käsiteltiin viittä eri teemaa.

- Millaisissa tilanteissa kaupallinen takaus otetaan?
- Kuinka takaukset suojaavat luottoriskiltä ja toimitusriskiltä?
- Kaupallisten vienti- ja tuontikaupan takausten markkinoista
- Maksuntakaukset kansainvälisessä kaupassa
- Finnveran vastatakaukset vientikaupan takauksissa

Haastattelu äänitettiin ja äänitteen perusteella kirjoitettiin haastattelussa saadut tiedot opinnäytetyöhön.

Työhön haastateltiin myös Ilkka Nummista joka toimii yhteyspäällikkönä Atradiuksessa. Nummila tutustui opinnäytetyöhön. Tämän jälkeen käytiin keskustelu opinnäytetyöstä ja työssä käytetyistä käsitteistä. Keskustelun perusteella opinnäytetyöhön kirjoitettiin keskustelussa esille tulleita asioita. Kyseessä oli avoin haastattelu. Keskustelussa käytiin läpi useita eri teemoja ja kysymyksiä, joiden perusteella työtä vietiin eteenpäin. Kyseistä avointa haastattelua ei äänitetty.

Tutkija on mukana osallistuvassa havainnoinnissa yhteisön toiminnassa yhteisön jäsenenä ja elää ilmiön kanssa tehden havainnot. Aluksi havainnoija pyrkii ymmärtämään kohdettaan yleisellä tasolla kokonaisuutena tutustuen ilmiöön. Yleiskuvan saamisen jälkeen pyritään kaventamaan näkökulmaa ja keskittymään tutkimuskysymysten kannalta olennaisiin asioihin. Yleiskuvan saamisen vaihe on tärkeä vaihe, koska se auttaa hahmottamaan ilmiön kontekstia, eli sitä mihin kokonaisuuteen tutkimusilmiö kuuluu. (Kananen 2008, 70)

Empiiristä aineistoa kerättiin osallistuvalla havainnoilla Atradiuksessa, jossa työskenteleminen. Opin ensin ymmärtämään asioiden välisiä suhteita ja tämän jälkeen keskityin tutkimuskysymysten kannalta olennaisiin asioihin. Tehdessäni opinnäytetyötäni sekä omaa päivittäistä työtäni olen esittänyt useita kysymyksiä kollegoilleni. Minulla on ollut mahdollisuus opetella samaan aikaan uutta työtä ja tehdä omasta työstäni opinnäytetyö.

3 Kaupalliset takaukset

Tässä luvussa kerrotaan takausten toimintalogiikasta, kaupallisista takauksista ja siitä mihin kaupallisia takauksia käytetään. Luvun tarkoituksena on johdattaa aiheeseen koska, jotta voitaisiin ymmärtää, millaisia vienti- ja tuontikaupan kaupalliset takaukset ovat, on ensin ymmärrettävä, millaisia ovat takaukset yleensä, ja millainen kaupallisten takausten toimintalogiikka on. Laki määrittelee hyvin paljon sitä kuinka takausten kanssa toimitaan, joten tässä luvussa on esitelty myös lakeja, jotka liittyvät takauksiin.

Tämän luvun tutkimusongelmat ovat seuraavat: millaisia ovat takaukset, millaisia ovat kaupalliset takaukset, miksi yritys ottaa takauksen, mitkä lait liittyvät läheisesti takauksiin, kuinka takaaja itse suojautuu luottoriskiltä, ja millaisilla markkinoilla takaaja toimii.

3.1 Takausten peruskäsitteet

Takauslain (19.3.1999/361) 1.2 § mukaan takaus tarkoittaa sitoumusta, jolla sitoumuksen antaja eli takaaja ottaa vastatakseen velallisen eli takauksen ottajan velasta.

Suomen lain mukaan takauksella tarkoitetaan omavelkaista takausta. Ulkomaankaupassa sana *guarantee* puolestaan tarkoittaa takuuta, joka on itsenäinen sitoumus. (Danske Bank 2014)

Esimerkiksi pankin antamassa velkatakauksessa takaaja sitoutuu maksamaan takauksessa sovitun summan takauksen edunsaajalle. Tätä ennen takauksen ottaja ja edunsaaja ovat tehneet sopimuksen ja takaus annetaan tuon sopimuksen vakuudeksi.. (Helppi-Paloheimo 2005, 57, 58.) Takaus koskee takauksen ottajan vahingonkorvausvelvollisuutta siinä tapauksessa, ellei takauksen ottaja suorita takauksessa mainittua velvollisuuttaan. Takaaja sitoutuu vain rahasuoritukseen. Takaaja ei siis takaa sitä että esimerkiksi takauksen kohteena oleva toimitus toimitetaan. (Kontkanen 2013, 159.)

Takauksia voidaan jaotella usealla eri tavalla. Tärkein jako on yksityistakaajan ja elinkeinon takauksia myöntävän elinkeinonharjoittajan välillä. Takauksia jaotellaan myös

omavelkaisiin takauksiin, toissijaisiin takauksiin, jälkitakauksiin, täytetakauksiin ja yleis-
takauksiin. (Saarnilehto 2003, 15.)

Toissijainen takaus tarkoittaa sitä, että takaaja maksaa velan vain, jos päävelallinen on todettu maksukyvyttömäksi. (Helppi-Paloheimo 2005, 61) Täytetakaus tarkoittaa sitä, että ennen takaajan puoleen kääntymistä saatavaa täytyy periä päävelan vakuudeksi annetusta omaisuudesta, ja takaaja vastaa vain siitä velan osasta, jota ei saada vakuudeksi annetusta omaisuudesta. Yleistakaus tarkoittaa sitä, että takaus koskee muutakin kuin määrättyä päävelkaa. Yleistakaus voidaan antaa velallisen takaushetkellä ja sen jälkeen syntyvistä veloista. Jälkitakaus tarkoittaa sitä, että jälkitakaaja joutuu maksuvelvolliseksi, jos velkoja ei saa suoritusta päävelalliselta eikä ensitakaajalta. (Saarnilehto 2003, 16,17.)

Takaukset voidaan jaotella mm. kolmeen eri ryhmään: julkisyhteisötakauksiin, elinkeinon-
nonaan takauksia myöntävän elinkeinonharjoittajan takauksiin ja yksityishenkilöiden
antamiin takauksiin. Julkisyhteisöjen takauksia käytetään yhteiskunnallisten päämäärien
toteuttamiseen. Luonnollinen henkilö voi taata sitoumusta, jolloin kyseessä on yksityis-
takaaja. Takauslaki 2 § 7 määrittelee luotonantajan elinkeinonharjoittajaksi, joka myön-
tää luottoja tai vakuuksia elinkeinotoimintanaan. Pankit ja vakuutusyhtiöt ovat ammat-
timaisia luotonantajia, joita koskevat tiukemmat vaatimukset kuin yksityistakaajia. (Au-
rejärvi & Hemmo 2004, 158, 164.)

Tässä työssä kerrotaan kaupallisista takauksista, jotka liittyvät yritysten väliseen kansain-
väliseen kaupankäyntiin, osapuolina ostaja ja myyjä. Tässä työssä keskitytään pankkien
ja vakuutusyhtiöiden tarjoamiin kaupallisiin takauksiin.

Takaukset jaetaan mm. kahteen eri päätyyppiin, kaupalliset takaukset ja rahoitustakauk-
set. Kaupallinen takaus liittyy takauksen ottajan operatiiviseen liiketoimintaan ja toi-
mialaan. Kaupallisella takauksella taataan velvoitetta joka takauksen ottajalla syntyy kun
yritys harjoittaa toimialaansa kuuluvaa liiketoimintaa. Rahoitustakauksella taataan lai-
noja. Kaupallisilla takauksilla voidaan taata jotain muuta kuten työsuoritusta mutta
myös maksusuoritusta. (Ohinen, Lokakuu 2014)

Kaupallista takausta käytetään yleisnimityksenä sellaisille takauksille, joiden taustalla on jokin kaupallinen sopimus. (Danske Bank 2014)

Takaus on toiseksi tärkein vakuustyyppi pantin jälkeen. (Aurejärvi & Hemmo 2004, 159, 162) Takauksessa on kyse siitä, että takauksen edunsaaja turvaa saatavansa siltä varalta, että takauksen ottaja ei pystyisikään maksamaan tai suorittamaan sovittua sitoumusta. (Pentikäinen & Rantala, 496)

Takauksen ottaja on takaajan asiakas, esimerkiksi urakoitsija ja suoritusvelvollinen takauksen edunsaajalle. (Pentikäinen & Rantala, 496) Takauksen ottajaa kutsutaan takauslaissa velalliseksi. (Laki takauksesta ja vierasvelkapanttauksesta) Kutsun tässä työssä kyseistä suoritusvelvollista takauksen ottajaksi.

Takauksen saajana on saamamies esimerkiksi velkoja, rakennuttaja tai tilaaja. (Pentikäinen & Rantala, 496) Takauksen saajaa kutsutaan takauslaissa velkojaksi. (Laki takauksesta ja vierasvelkapanttauksesta) Tässä työssä tätä velkojaa kutsutaan takauksen edunsaajaksi.

Takauksen antajaa kutsutaan takauslaissa takaajaksi ja luotonantajaksi takaajaa, jonka elinkeinotoimintaa on mm. takausten myöntäminen. (Laki takauksesta ja vierasvelkapanttauksesta). Tässä työssä käsitellään takaajia, jotka ovat luotonantajia. Kutsun tässä työssä kyseistä takaajaa takaajaksi.

3.2 Miksi yritys ottaa takauksen käydessään kauppaa?

Saadakseen varmuuden siitä, että sopimuskumppani täyttää velvoitteensa, sopimuksen toinen osapuoli vaatii toiselta vakuuden sopimuksen täyttämistä. Takaajan takaussitoumus tarkoittaa sitä, että takaaja on mennyt takaukseen asiakkaansa toista sopimuskumppania kohtaan tekemien sitoumusten täyttämiseksi. Sitoumus on maksun tai muun suorituksen vakuutena ja merkitsee takaajalle rahallisen korvauksen suorittamista. (Vientikaupan asiakirjat 2008, 3-5.)

Takauksen ottaminen voi olla alan yleinen kauppatapa. Alan yleinen kauppatapa johtaa juurensa usein alan yleisistä sopimusehdoista. Mikäli takauksen ottamista vaatii laki, kyseessä voi olla takaus, joka liittyy julkiseen sektoriin, ja edunsaajana on julkisen sektorin edustaja. Tämän lisäksi Suomessa laki määrää esimerkiksi, että matkatoimisto, joka myy valmismatkoja, joutuu asettamaan vakuuden kuluttajavirastoon. Jos matkatoimisto menisi konkurssiin, matkalla olevat asiakkaat saataisiin kuljetettua kotiin. Ympäristölainsäädäntö toisaalta edellyttää, että kaivosyhtiö joutuu asettamaan ympäristövelvoitteiden hoitamiseksi vakuuden, jolla varmistetaan että, kun kaivostoiminta loppuu, sen jättämät jäljet siivotaan ja metsät maisemoidaan kuntoon. (Ohinen 24.10.2014)

Kyseessä voi olla alan yleinen käytäntö tai toimintatapa, joka edellyttää takauksia. Takauksen ottaja ottaa takauksen, mikäli sopimuksessa sanotaan, että tavarantoimittajan on asetettava vakuus. Takauksen ottaminen on kuluerä yritykselle, takausta ei oteta vapaaehtoisesti. Takaus otetaan, kun sopimuskumppani vaatii takauksen ottamista. (Ohinen 24.10.2014)

Kaikkeen, mitä Suomessa rakennetaan, sovelletaan rakennusalan yleisiä sopimusehtoja (YSE). Näihin sopimusehtoihin viitataan aina urakkasopimuksissa. Nämä sopimusehdot määrittävät, että rakentajan on asetettava aina rakennuttajan hyväksi vakuus. Rakentajan on asetettava rakennusaikainen vakuus ja takuuajan vakuus. Myös Ruotsissa alan yleiset sopimusehdot edellyttävät, että rakentajan täytyy asettaa vakuus rakennuttajan hyväksi. Ruotsissa rakennusalan yleiset sopimusehdot ovat nimeltään AB 92. (Ohinen 24.10.2014)

3.3 Kaupallisten takausten toimintalogiikka

Kaupalliset takaukset ovat aina tapauskohtaisesti räätälöityjä takauksia. Aina määritellään erikseen, mitä velvoitetta ollaan takaamassa, kuinka pitkä takaus on, mikä on takauksen maksimimäärä tai prosenttiosuus sopimuksesta. (Ohinen 24.10.2014)

Takaus alkaa usein takauksen myöntämispäivästä. Takauksessa voidaan kuitenkin erikseen määritellä alkamispäivämäärä, jonka ei tarvitse välttämättä olla sama päivä kuin takauksen myöntämispäivämäärä. Takaukseen tämä kirjoitetaan esimerkiksi muodossa

”Takauksen alkamispäivämäärä xx.xx.xxxx”, tai ”Takaus alkaa, kun tavara on toimitettu”, tai ”Takaus alkaa, kun sopimus on allekirjoitettu”. (Ohinen 24.10.2014)

Takaus voi alkaa jostain tapahtumasta, esimerkiksi siitä hetkestä lähtien, kun ennakkomaksu on maksettu. Takaukseen määritellään takauksen päättymispäivämäärä. Takausta voidaan voimassaolon aikana pidentää. Takaus voi päättyä johonkin takauksessa määriteltyyn tapahtumaan. Takaus voi olla voimassa myös toistaiseksi, eli siihen ei ole määritelty takauksen eräpäivää. Takaaja veloittaa takauksen ottajaa jokaiselta voimassaolopäivältä, joten toistaiseksi voimassaoleva takaus on epäedullinen takauksen ottajalle, koska takauksen kustannuksia ei voida ennakoida. Takaus päättyy eräpäivänään, tai silloin kun takauksen edunsaaja kirjallisesti ilmoittaa, että takausvastuu ei ole enää voimassa tai palauttaa takauksen takaajalle. (Helppi-Paloheimo 2005, 70.)

Takaaja vaatii takaukseen irtisanomisehdon, mikäli takauksessa ei ole eräpäivää eli kyseessä on toistaiseksi voimassaoleva takaus. Takaajalla on oltava jokin tapa, jolla takaus saadaan lopetettua. Takaajan on oman riskienhallintansa vuoksi määriteltävä takaukseen katkeamismahdollisuus, jotta takaus ei ole voimassa ikuisesti. Irtisanomislauseke voi olla esimerkiksi muodossa: ”Takaajalla on mahdollisuus irtisanoa takaus x kuukauden irtisanomisajalla”.(Ohinen 24.10.2014)

Takaaja veloittaa takauksen ottajaa takauksesta. Takaaja perii takauksesta takausprovisio, eli prosenttimäärän takauksesta. Hinta riippuu siitä kuinka kauan takaus on voimassa ja velallisen luottokelpoisuudesta. Hinta riippuu myös takauksen ottajan ja takaajan välisestä asiakassuhteesta. Kauan voimassaoleva takaus on kalliimpi kuin lyhyen aikaa voimassaoleva takaus. Tämän lisäksi pankki perii toimitusmaksun ja tietoliikennekulut. (Helppi-Paloheimo 2005, 60; Melin 2011, 170.)

Takaajat käyttävät asiakkaidensa kanssa usein etukäteen sovittua limiittiä. Limiitti on tietty maksimimäärä mikä arvosta takauksia voidaan myöntää. Mikäli yrityksellä on usein takaustarpeita, on limiitti helpoin vaihtoehto. Takaaja myöntää limiitin puitteissa takauksia limiitissä sovitulla hinnalla. (Helppi-Paloheimo 2005, 60.)

Takaushakemuksessa ja takaustekstissä tulisi olla vähintään seuraavat tiedot (Kontkanen 2013, 160; Ulkomaankaupan pankkipalvelut 2014.)

- takauksen ottajan yhteystiedot, virallinen nimi, y-tunnus ja osoite
- edunsaajan tiedot, virallinen nimi, y-tunnus ja osoite
- sopimuksen, jonka vakuudeksi takaus annetaan, tiedot
- kohteen, jonka vakuudeksi takaus annetaan, tiedot
- onko kyseessä omavelkainen vai vaadittaessa maksettava takuu
- takauksen enimmäismäärä, valuutta
- takauksen voimassaolo tai eräpäivä
- Malliteksti, mikäli taattavassa sopimuksessa edellytetään määrämuotoista takausta
- Mikäli kyseessä on pankkitakaus, ja takaus lähetetään ulkomaalaisen pankin kautta, tarvitaan takauksen edunsaajan pankkiyhteystiedot

Takaus raukeaa viimeistään takauksen viimeisenä voimassaolopäivänä, jos edunsaaja ei ole viimeistään tuona päivänä esittänyt maksuvaatimusta. Takaus vanhenee kymmenessä vuodessa takauksen alkamisesta, mikäli takauksessa ei ole eräpäivää. Kun takauksesta kirjallisesti muistutetaan, katkaisee tämä kymmenen vuoden vanhenemisajan. (Kontkanen 2013, 161.)

Takauksen edunsaajan tulee tehdä maksuvaatimus takaajalle takauksessa määritellyllä tavalla. Takauksessa voidaan edellyttää, että edunsaaja esittää etukäteen määritellyt dokumentit vaatiessaan maksua takaajalta. (Helppi-Paloheimo 2005, 71.)

Edunsaajan täytyy toimittaa takaajalle tieto, mikäli sopimuksessa on syntynyt aihetta reklamaatioon. Takaajan tulisi olla tietoinen siitä pystyykö takauksen ottaja täyttämään takauksen kohteenä olevan sopimuksen, koska laiminlyönnit lisäävät takaajan riskiä. Edunsaaja lähettää takaajalle kopion takauksen ottajalle lähettämästään reklamaatiokirjeestä. Tämän jälkeen takaaja ottaa yhteyden takauksen ottajaan ja selvittää, mistä laiminlyönti johtuu. (Kontkanen 2013, 162.)

Urakkatakauksissa on yleistä, että edunsaaja ottaa yhteyden takaajaan ennen takauksen eräpäivää. Edunsaaja säilyttää näin puhevaltansa takaajalle ja säilyttää oikeutensa esittää myöhemmin maksuvaatimus takaajalle. Reklamaatiossa on usein pyyntö pidentää takauksen voimassaoloaikaa. Takausta voidaan pidentää, mikäli takauksen ottaja vahvistaa, että takausta pidennetään edunsaajan vaatimaan päivämäärään asti. (Kontkanen 2013, 162.)

3.4 Takausten lainsäädäntö

3.4.1 Takausten kansallinen lainsäädäntö

Takauksiin sovelletaan oikeustoimilaissa luvussa OikTL 1 olevaa sopimuksen tekemistä koskevaa lainsäädäntöä. Takaus on tämän lain valossa sopimus ja kaksipuolinen oikeustoimi, sopimuskumppaneita ovat takaaja ja edunsaaja. Takaus on sitova, kun edunsaaja on vastaanottanut takauksen, ja takausta voidaan pitää OikTL 1 luvussa olevana tarjouksena. Edunsaajan tahdonilmaisu on vastaus, johon sovelletaan vastausten määräaika ja sisältöön liittyviä OikTL 1 luvun säännöksiä. Jos takaaja haluaisi peruuttaa takauksen, tulisi se tehdä ennen kuin edunsaaja on vastaanottanut takauksen. Takaukseen sovelletaan myös OikTL 39 § re-integra sääntöä jonka mukaan oikeustoimen sitovuu-teen vaikuttavat myös erityiset asianhaarat jotka takauksen vastaanottajan tulisi tietää tehdessään päätöksiä. (Aurejärvi, Hemmo 2004, 178.)

Takauslain 1 luvun mukaan yleislain edelle menevät ristiriitatilanteissa muut normit, jotka säätelevät takausta, koska ne ovat luonteeltaan erityisiä. Tällaisia ovat esimerkiksi vekseli- ja shekkilaki. Oikeusjärjestyksessä on erityisnormeja, jotka säätelevät takauksia, näitä on esimerkiksi velkakirjalaisissa, ulosottolaisissa, takaisinsaantilaisissa ja yrityssaneerausta koskevissa laeissa. Julkisoikeuden normeissa säädellään julkisyhteisöjen takaus-toiminnoista. Myös siviilioikeuden yleisissä periaatteissa ja oikeustoimilaissa säädellään takauksista (Aurejärvi, Hemmo, 2004, 154, 155.)

Takauslaki on tahdonvaltainen laki. Tämä tarkoittaa sitä, että takauslain säännöksiä noudatetaan, ellei muuta johdu takaussitoumuksesta, kauppataavasta tai osapuolia sitovasta käytännöstä. Yksityistakaajien suhteen laki ei ole tahdonvaltainen, vaan säännöksistä ei saa poiketa, ellei laki anna poikkeamiseen oikeutta. (Saarnilehto 2013, 14.)

Takauslain 1 luvussa sanotaan seuraavasti: ”Lain säännöksiä sovelletaan siltä osin kuin muuta ei johdu takaus- tai panttaussitoumuksesta, osapuolten omaksumasta käytännöstä taikka kauppataavasta tai muusta osapuolia sitovasta tavasta.” (Laki takauksesta ja vierasvelkapanttauksesta, 19.3.1999/361)

Takauslain 1 luvussa sanotaan seuraavasti: ”Lain säännöksistä ei kuitenkaan, ellei jäljempänä toisin säädetä, saa sopimuksin poiketa takaajan tai pantinantajan vahingoksi silloin, kun tässä laissa tarkoitettu yksityistakaaja tai yksityinen pantinantaja antaa sitoumuksen luotonantajalle.” (Laki takauksesta ja vierasvelkapanttauksesta 19.3.1999/361)

Takauksen edunsaajan tai takaajan tahdonilmaisu eli takaussitoumuksen sisältö tai kauppataava voi mennä takauslain edelle. Tämä tarkoittaa sitä että takauspaperin sisällöllä on merkittävä asema takausjuridiikassa. (Aurejärvi & Hemmo 2004, 155.)

3.4.2 Takausten ja takuiden kansainvälinen lainsäädäntö

Kun kauppakumppanit ovat eri maissa, sovelletaan tavallisesti sen valtion lakia, mihin sopimus eniten liittyy, eli takaajan asuin- tai toimipaikan lakia. Kansainvälisen yksityisoikeuden mukaan takauksen edunsaaja ja takaajaa voivat kuitenkin sopimuksella valita, minkä maan lakia sovelletaan takaukseen. (Aurejärvi & Hemmo 2004, 155.) Kauppakumppanit voivat sopia esimerkiksi, että takaukseen sovelletaan pääsitoumusta säätelevän maan lakia. Kauppakumppanien kannattaa sopia kauppasopimuksen yhteydessä, mitä lakia takaukseen sovelletaan. (Melin 2011, 170.)

Takaukseen voidaan kirjata, minkä maan lakia sovelletaan. Tyypillisiä lakeja, joita sovelletaan, ovat esimerkiksi Englannin laki tai Kansainvälisen kauppakamarin laatimat säännökset koskien on demand takuita ICC 458 (mikäli kyseessä on vaadittaessa maksettava takuu). (Helppi-Paloheimo 2005, 59.)

Kansainvälinen kauppakamari ICC on laatinut kansainvälisiä takaus- ja takuusääntöjä. Uniform Rules for Demand Guarantees (No 458), Uniform Rules for Contract Bonds (No 524) ja Uniform Rules for demand Guarantees (No 325) (Melin 2011, 170)

URDG 758 -säännöt ovat tulleet voimaan vuoden 2010 heinäkuussa ja ovat suositumpia kuin edeltävät URDG 458 -säännökset. URDG 758 -säännöt määrittelevät täsmällisesti asiakirjojen esittämisprosessin. Säännöissä otetaan kantaa takausmuutoksiin, asiakirjojen tutkimiseen, takauksen siirtoon ja takausten välittämiseen kolmannelle osapuolelle. URDG 758 -säännöt pyrkivät mahdollisimman tasapuolisesti turvaamaan kaikkien osapuolten eli takaajan, takauksen ottajan ja edunsaajan edut. Maailmanpankki on päivittänyt Procurement Division -takausmallinsa URDG 758 -säännösten mukaisiksi ja säännöt on käännetty 20 eri kielelle. Uudet säännökset pyrkivät helpottamaan takausten tulkintaa. ICC Banking Commission ja ICC 758 -sääntöryhmän tekemän kyselyn mukaan eri maissa URDG 758 -säännöt on otettu eri tavoin käyttöön. Pohjoismaalaiset pankit eivät vielä käytä URDG 758 -säännöksiä standarditeksteissään, mutta suosittelevat kuitenkin niiden käyttöä omille asiakkailleen. (Pohjola 2012,a)

3.5 Vertailut

3.5.1 Omavelkainen takaus verrattuna vaadittaessa maksettavaan takuuseen

Laki takauksesta ja vierasvelkapanttauksesta säätelee omavelkaisia ja toissijaisia takauksia. Toissijainen takaus tarkoittaa sitä, että takaaja maksaa toissijaisen takauksen vasta kun takauksen ottaja on todettu maksukyvyttömäksi. Takauspaperissa on oltava maininta siitä, että takaus on omavelkainen, muuten takaus on toissijainen takaus. (Helppi-Paloheimo 2005, 61.)

Omavelkaiset takaukset ovat liitännäisiä sitoumuksia, vaadittaessa maksettava takuu ja remburssi ovat itsenäisiä sitoumuksia. Liitännäisyys tarkoittaa sitä, että takaus on liitännäinen pääsopimukseen ja takauksen ottajan vastuuseen. Itsenäinen sitoumus ei ole sidoksissa pääsopimuksen vastuisiin. Pääsopimuksella tarkoitetaan sopimusta, jonka vuodeksi takaus on annettu. (Helppi-Paloheimo 2005, 60, 61.)

Takaaja vastaa omavelkaisesta takauksesta samalla tavalla kuin takauksen ottaja eli takaaja vastaa velasta kuin omasta velastaan. Takaajalta voidaan vaatia maksua kun saatava on erääntynyt. Takauksen edunsaaja voi vaatia maksua, omavelkaisen takauksen perusteella takaajalta, kun takauksen ottajan ja edunsaajan sopimuksessa on tapahtunut sopimusrikkomus. Takauksen edunsaaja voi vaatia maksua suoraan takaajalta, eikä sitä ensin tarvitse periä takauksen ottajalta. (Helppi-Paloheimo 2005, 61, 62.)

Kun takaus myönnetty omavelkaisena takauksena, voi takauksen edunsaaja vaatia takaajaa maksamaan takauksen määrän takauksen edunsaajalle vasta kun saatava on riidaton. Tämä tarkoittaa sitä, että takauksen edunsaaja ja takauksen ottaja ovat samaa mieltä siitä, että takauksen ottaja on velkaa tai ei ole suorittanut sovittua asiaa. (Aurejärvi & Hemmo 2004, 157.)

Takaaja pyytää takauksen ottajalta selvityksen saadessaan maksuvaatimuksen edunsaajalta. Takauksen ottaja ilmoittaa takaajalle mielipiteensä siitä, onko maksuvaatimus oikeutettu. Takaaja ratkaisee sen, onko maksuvaatimus aiheellinen ja maksaa edunsaajalle, mikäli maksuvaatimus on aiheellinen. Edunsaajan ja takauksen ottajan kannattaa päästä sopimukseen takauksen kohteesta. Mikäli edunsaaja ja takauksen ottaja eivät pääse sopimukseen, omavelkainen takaus on edelleen voimassa niin kauan, kunnes asia ratkeaa. Joissain tapauksissa asia joudutaan ratkaisemaan oikeuden päätöksellä. (Helppi-Paloheimo 2005, 71.)

Takaajalla on mahdollisuus ratkaista onko maksuvaatimus aiheellinen ja maksaa edunsaajalle, mikäli maksuvaatimus on oikeutettu. (Nummila 22.10.2014)

Omavelkaista takausta paremman suojan edunsaajalle antaa First demand-takuu. First Demand -takuuta, joista käytetään myös nimiä ”vaadittaessa maksettava takuu”, tai ”on

demand takuu”, käytetään lähes kaikkialla maailmassa paitsi Yhdysvalloissa, jossa sen korvaa Standby-remburssi. (Danske Bank.)

Kun kyseessä on vaadittaessa maksettava takuu, takaajan on maksettava päävelka heti, kun edunsaaja sitä kirjallisesti vaatii. Edunsaajan ei tarvitse osoittaa sitä, että takauksen ottaja ei ole maksanut osuuttaan tai tehnyt velvoitettaan. First demand -vakuudet eivät kuulu takauslain piiriin, vaan Suomessa ne ratkaistaan sopimus- ja velvoiteoikeuden oppien nojalla. Verrattuna omavelkaiseen takaukseen takaaja ei voi kieltäytyä maksamasta velkaa perustuen päävelkaa koskevaan väitteeseen. Kun takaaja on maksanut edunsaajalle, velkojan taakka siirtyy takaajalle, eli takaaja vaatii suoritusta takauksen ottajalta. (Aurejärvi Hemmo, 2004, 156, 157.)

On demand tarkoittaa ”vaatimuksesta”. Takaaja on sitoutunut maksamaan takuun määrän edunsaajalle heti ensimmäisestä vaatimuksesta. Vain takauspaperin sanamuoto määrittää vaadittaessa maksettavan takuun sisällön. Suomen laki ei säätele vaadittaessa maksettavia takuita. Iso-Britannian ja USA:n lait puolestaan säätelevät vaadittaessa maksettavia takuita. Tämän lisäksi vaadittaessa maksettavia takuita säätelee vakiintunut pankkitapa. (Helppi-Paloheimo 2005, 62.)

Vaadittaessa maksettavaa takuuta kutsutaan takauksen sijaan takuuksi, jotta sitä ei sotketa Suomen lain säätelemään omavelkaiseen takaukseen. Vaadittaessa maksettava takuu on itsenäinen sitoumus eli se on sopimuksesta riippumaton sitoumus maksaa taattu summa. (Helppi-Paloheimo 2005, 61, 62.)

Takauksen ottajalle vaadittaessa maksettava takuu on riskialttiimpi kuin omavelkainen takaus, koska takauksen ottaja voi joutua maksamaan vastasitoumuksensa perusteella takuun määrän takaisin takaajalle ilman, että takaajan tarvitsee tutkia sitä, onko maksun perusteena todellinen sopimusrikkomus. Takuun sanamuoto on siis neuvoteltava hyvin huolellisesti, jotta takauksen ottaja tietää, mihin on sitoutunut. Takaaja voi kieltäytyä vaadittaessa maksettavasta maksuvaatimuksesta ainoastaan, jos takaaja voi osoittaa, että maksuvaatimus on vilpillinen. Takaaja ei kuitenkaan tutki sitä, onko vaadittaessa mak-

settava maksuvaatimus oikeutettu, toisin kuin omavelkaisessa takauksessa. Väärinkäytökset ovat erittäin harvinaisia, ja vaadittaessa maksettavat takaukset ovat hyvin yleisiä ulkomaan kaupassa. (Helppi-Paloheimo 2005, 61, 72.)

First demand -takuut ovat yleisiä kansainvälisessä kaupassa, koska takauksen täytyy olla varma ja nopeasti realisoitavissa. Viivästys takauksessa aiheuttaa hankaluuksia kansainvälisessä kaupassa. Säilyttääkseen maineensa ulkomailla takaaja ei voi kieltäytyä maksamasta first demand -takuuta. Takaajan on maksettava first demand -takuu nopeasti; käytännössä muutaman pankkipäivän aikana. (Kontkanen 2013, 166.)

Takaukset ovat vakuutena yleisiä varsinkin ulkomaankaupassa. Vaadittaessa maksettavat takaukset ovat yleisiä kansainvälisessä kaupassa. (Helppi-Paloheimo 2005, 60, 62.)

3.5.2 Suora takaus verrattuna vastatakaukseen

Suora takaus tarkoittaa takauslain 1.2 § määrittelemää sitoumusta, jolla sitoumuksen antaja eli takaaja ottaa vastatakseen velallisen, eli takauksen ottajan, velasta. (Laki takauksesta ja vierasvelkapanttauksesta 19.3.1999/361)

Vastatakaus tarkoittaa, että vastatakauksen antaja takaa päätakaajaa. Kun käytetään vastatakausta, osapuolia ovat vastatakaaja, päätakaaja, edunsaaja ja takauksen ottaja. Takauksen ottaja tarvitsee takauksen edunsaajalle ja hakee takausta päätakaajalta. Päätakaaja hakee turvakseen vastatakauksen vastatakaajalta. Vastatakaaja myöntää vastatakauksen päätakaajalle. Päätakaaja myöntää samasta sitoumuksesta takauksen ottajalle takauksen. Mm. pankit käyttävät vastatakauksia takaajien välisissä takaussuhteissa. Vastatakaukset ovat usein omavelkaisia. (Melin 2011, 176; Aurejärvi & Hemmo 2004, 174.)

Vastatakauksella on merkitystä siinä vaiheessa kun päätakaaja on maksanut takauksen ottajan velan. Tällöin päätakaaja voi vaatia suoritusta samasta velasta vastatakaajalta. Tällöin päätakaajalle syntyy regressio-oikeus eli takautumisoikeus saamiseen. Päätakaajan on ensin maksettava velka edunsaajalle. Pelkästään päätakaajaan kohdistuva maksu-

tuomio ei vielä eräännytä vastatakausta. Tämän jälkeen päättäkääja voi periä velan vastatakaajalta. Näistä regressio-oikeuksista on säädetty laissa (TakausL 28 §; Aurejärvi & Hemmo 2004, 174)

Päättäkääjalle kuuluvat lain mukaan myös takaukseen liittyvät velvollisuudet kuten tiedonantovelvollisuus, konkurssivalvonta ja vastatakauksen vanhentumisen ehkäiseminen. Vastatakaus lakkaa, kun takauksen ottaja on maksanut velan tai suorittanut velvoitteensa. Jos päättäkääja maksaa velan, jota ei ole olemassa, päättäkääja ei voi turvautua enää vastatakaukseen. (Aurejärvi & Hemmo 2004, 174, 175.)

Tavallisesti pankissa käytetään suoraa pankkitakausta, jossa takaaaja antaa takauksen ottajan puolesta takauksen suoraan edunsaajan hyväksi. Joissain tapauksissa joudutaan kuitenkin käyttämään toimeksiantotakausta, jossa kirjeenvaihtajapankki antaa pankkitakauksen vastatakuuta vastaan. Tämä voi johtua toisen maan lainsäädännöstä, valuuttasäännöksistä tai yleisestä kauppatastavasta, jotka estävät ottamasta vastaan ulkomaalaista takausta. Tässä tapauksessa kotimainen pankki sitoutuu korvaamaan kirjeenvaihtajapankille sen, mitä on joutunut maksamaan takauksen perusteella. Useimmiten toimeksiantotakaukset ovat vaadittaessa maksettavia takuita. (Ulkomaankaupan pankkipalvelut 2014.)

3.6 Takauksen antajan luotonhallinta

Takauspäätöstä tehtäessä takaaaja tutkii takauksen ottajan luottokelpoisuuden samoin kuin haettaisiin lainaa. Pankki vaatii takauksen ottajalta vakuudet takaukseen. (Melin 2011, 170.) Vakuudet pankissa ovat samoja kuin luottojen vakuudet. Tällaisia ovat kiinteistökiinnitykset, osakkeet ja henkilötakaukset. (Kansainvälisen kaupan koulutuskeskus 2008.)

Vastasitoumus tarkoittaa, että takauksen ottaja antaa takaaajalle vastasitoumuksen siitä, että takauksen ottaja maksaa päävelan takaisin takaaajalle, mikäli takaaaja joutuisi periään ne edunsaajalta. Takauslain 28 § mukaan takaaajalla on oikeus saada velalliselta takauksen perusteella velkojalle suorittamansa päävelan määrä. Vastasitoumuksesta on se

hyöty, että siinä täsmennetään tarkalleen, mitkä erät kuuluvat takauksen ottajan vastuulle, kuten pääoma, kurssitappio, korko tai viivästyskorko. (Aurejärvi & Hemmo 2004, 176, 177.)

Kun takauspyyntö on hyväksytty, laaditaan takaus. Takauksen ottajan kanssa laaditaan myös panttausasiakirjat, jos pankki edellyttää reaali- vakuuksia takauksen vakuudeksi. Vastasitoumusta ei tarvitse muuttaa jos takausta pidennetään takauksen voimassaoloaikana. Vastasitoumusta ei tarvitse muuttaa, koska usein vastasitoumuksessa lukee että se on voimassa siitäkin huolimatta että takausta pidennetään. Vastasitoumus on voimassa, vaikka takausta pidennettäisiin useamman kerran. Siinä tapauksessa takausmäärän tulee olla saman suuruinen tai pienempi. Vastasitoumusta täytyy kuitenkin muuttaa, mikäli vastasitoumuksen voimassaoloaika on rajattu. (Kontkanen 2013, 160, 162.)

Limittäin varten takauksen ottajalle tehdään yritysanalyysi. Yritysanalyysiä tehtäessä tarkastellaan yrityksen taseasemaa, tuloksentekeyttä, tulevaisuuden näkymiä, tilauskantaa, toimialaa, toimintaympäristöä sekä muita asioita. Jos tutkittava yritys on osa konsernia, tutkitaan koko konserni. (Atradiuksen materiaali)

Myös Finnvera tekee yritysanalyysin käsitellessään vientitakuuhakemusta. Luottopäätökseen vaikuttavat ostajan ja ostajan maan luottokelpoisuus. Finnvera tutkii ostajan luottokelpoisuuden luottotietojen ja tilinpäätösten perusteella. (Kansainvälisen kaupan koulutuskeskus 2008)

3.7 Vienti- ja tuontikaupan takausten markkinat

Vienti- ja tuontikaupan takauksissa maailmanlaajuisesti takaajia ovat pankit, vakuutusyhtiöt ja erilaiset valtion vientiluottolaitokset kuten Suomessa Finnvera Oyj. Finnveran toimintaa säätelee laki. Laki säätelee, sitä mitä Finnvera voi taata ja mitä Finnvera ei voi taata. Finnvera ei ole pankkien ja vakuutusyhtiöiden kilpailija, koska Finnvera antaa erilaisia takauksia kuin pankit ja vakuutusyhtiöt. Takaukset ovat tuotteina samanlaisia riippumatta siitä, antaako takauksen pankki tai vakuutusyhtiö. (Ohinen 24.10.2014)

Kaupallisia takauksia tarjoavat Suomessa mm. Atradius Credit Insurance N.V. Suomen sivuliike, Nordic Guarantee Försäkringsaktiebolag, Suomen sivuliike. Euler Hermes Suomi, Garantia, Tryg. Tämän lisäksi kaupallisia takauksia tarjoavat kaikki pankit. (Ohinen, Lokakuu 2014)

Markkinaosuudet vaihtelevat maittain. Suomessa ja Ruotsissa pankeilla on suurin markkinaosuus ja vakuutusyhtiöillä pienempi markkinaosuus. Sen sijaan Tanskassa pankeilla on pienempi markkinaosuus kuin vakuutusyhtiöillä. Yhdysvalloissa, missä pankit eivät aiemmin saaneet antaa vienti- ja tuontikaupan takauksia, on kehittynyt takaamiseen erikoistuneita vakuutusyhtiöitä. (Ohinen 24.10.2014)

Vienti- ja tuontikaupan takauksien markkinaosuuksista ei ole olemassa tilastoja Suomessa. Voisi olla mahdollista ynnätä yhteen pankkien tilinpäätöstiedoista pankkien antamien pankkitakausten yhteismäärät ja sitten katsoa eri vakuutusyhtiöiden antamia yhteismääriä. Tästä olisi mahdollista saada jonkinlainen kokonaiskuva siitä, mikä on Suomen takausmarkkinan koko, eli paljonko on takauksia ulkona. Näissä tilastoissa olisivat kuitenkin sekaisin kaupalliset takaukset ja lainatakaukset. Tällainen tilasto ei kertoisi koko totuutta siitä, mikä on vienti- ja tuontikaupan kaupallisten takausten osuus. (Ohinen 24.10.2014)

3.8 Tulokset

Tässä luvussa on tarkasteltu seuraavia tutkimuskysymyksiä: millaisia ovat takaukset, millaisia ovat kaupalliset takaukset, miksi yritys ottaa takauksen, mitkä lait liittyvät läheisesti takauksiin, kuinka takaaja itse suojautuu luottoriskiltä ja millaisilla markkinoilla takaaja toimii.

Kaupalliset takaukset ovat takauksia muiden takausten joukossa. Kaikkia takauksia säätelevät samat säännökset ja yrityksen kansainväliseen kaupankäyntiin liittyviä kaupallisia takauksia säätelevät tässä luvussa kerrotut Suomen lait sekä kansainvälinen lainsäädäntö.

Yritys ottaa takauksen, koska kauppakumppani vaatii takauksen ottamista tai koska laki tai alan yleinen kauppatalpa sitä vaatii. Takaaja suojautuu luottoriskiltä tutkimalla takauksen ottajan taloudellisen tilanteen. Pankit vaativat tämän lisäksi vakuuksia. Vienti- ja tuontikaupan kaupallisten takausten markkinoista kerrotaan vasta viimeisessä luvussa, koska on helpompi ymmärtää markkinoita, kun on ensin ymmärretty millaisesta tuotteesta on kyse. Vienti- ja tuontikaupan kaupallisten takausten markkinoilla toimivat vakuutusyhtiöt, pankit ja Finnvera Oyj.

4 Kansainvälisen kaupan takaustyypit

Tässä luvussa esitellään kansainvälisessä kaupassa käytettäviä takaustyyppejä. Tässä luvussa kerrotaan, kuinka kyseisiä takauksia käytetään kansainvälisessä kaupassa. Ensin käydään läpi sitä, mitkä tekijät johtavat yrityksen kansainvälistymiseen, ja mitä asioita on muun muassa huomioitava kansainvälisissä kauppasopimuksissa. Tämän jälkeen esitellään takaukset tuontikaupassa, takaukset vientikaupassa ja kuinka Finnveran vastatakatukset liittyvät vientikaupan takauksiin.

Tämän luvun tutkimuskysymykset ovat: miksi yritys kansainvälistyy, mitä lakeja yrityksen on hyvä huomioda tehdessään kansainvälisiä kauppasopimuksia, millaisia ovat tuontikaupan takaukset, millaisia ovat vientikaupan takaukset ja kuinka Finnveran vastatakatukset liittyvät vientikaupan takauksiin.

Alla olevassa taulukossa esitellään vienti- ja tuontikaupan takaustyypit. Taulukossa havainnollistan mm. sitä, kuinka myyjän ja ostajan suhteen vaihtelee se, kumpi on edunsaaja ja kumpi on ostaja. Myös takauksen osuus koko sopimuksen arvosta vaihtelee. Taulukko on luotu keräämällä tietoa kollegoiltani.

Taulukko 1. Vienti- ja tuontikaupan takaukset

	Edunsaaja	Takauksen ot-taja	Takauksen osuus sopimuksesta
Ennakkonmaksuntakaus	ostaja	myyjä	Sopimuksen mukaan
Tarjoustakaus	ostaja	myyjä	1-10 % tarjouksesta tai sopimuksen mukaan
Urakka-/toimitustakaus	ostaja	myyjä	10–15 % koko kauppasummasta
Takuuajan takaus	ostaja	myyjä	2-10 % koko kauppasummasta
Tullitakaus	tulli	ostaja	Koko Tullin vaatima määrä
Tililuottotakaus	myyjä	ostaja	Sopimuksen mukaan
Takaus kauppahinnan maksamisen vakuudeksi	myyjä	ostaja	Koko sopimussumma
Konossementtitakaus	huolitsija	ostaja	Sopimuksen mukaan

4.1 Yrityksen kansainvälistyminen

Yrityksen kansainvälistyminen voi tapahtua monesta eri syystä. Se voi olla osa yrityksen kasvua, koska kotimarkkinat ovat pienet. Myös ulkomailta tullut tarjouspyyntö voi käynnistää kansainvälistymisen. Yritys voi myös haluta kehittää kilpailukykyään tai osaamistaan. Kansainvälistyminen on kallista. Jakelutien rakentaminen, pitkät maksuajat ja markkinointi vievät rahaa. Yritys selvittää vientivalmiutensa ja luo perustan vien-

nille ja hankkii liikeyhteydet ulkomaille. Vientiin kuuluvat tarjousvaihe, tilausvaihe ja sopimuksen tekeminen, toimituksen valmistelu ja toimitus, kuljetus, maksu ja toimituksen jälkiseuranta. (Melin 2011, 16 - 18.)

Yritys voi tuoda tuotteita ulkomailta omaa käyttöä varten tai olla maahantuontiyritys. Yritys voi tuoda tuotteita maahantuojan, komissionäärin tai tuontiagentin avulla. Yritys voi valmistaa tarvitsemansa tuotteet tai raaka-aineet itse tai tilata ne toiselta yritykseltä. Tuonti voi alkaa siitä, että yritys ensimmäistä kertaa valitsee ulkomaalaisen tavarantoimittajan. Yritys valitsee tarpeensa mukaan, mitkä vaihtoehdot sopivat parhaiten tilanteeseen. Yritys kartoittaa tuotteen tarpeen ja hankkii liikeyhteydet. Tämän jälkeen yritys tekee tarjouspyynnön, tilauksen ja sopimuksen. Sitten järjestetään mahdollinen kuljetus ja tavarantoimitus ja tarkastus. Yritys maksaa tuotteen ja järjestää mahdollisen rahoituksen ja jälkiseurannan. (Melin 2011, 19.)

Ostaja tekee myyjälle tarjouspyynnön. Tarjouspyyntö ei sido ostajaa. Myyjä alkaa valmistella tarjousta ja selvittää tavarantoimitukseen liittyvät edellytykset. Vientiin voi liittyä erilaisia rajoituksia, tai tuotteen vienti voi vaatia erikoislupaa. Myyjä huomioi tuontimaan määräykset, rajoitukset ja verot. Tuotteen on täytettävä tuontimaan määräykset. Myyjä tarkastaa ostajan luottotiedot. Ulkomaille myytäessä pitkät maksuajat ja jakelutie sitovat rahaa. Maksuehdon valintaan vaikuttavat ostajan luottotiedot ja myyjän rahoitusjärjestelyt. (Melin 2011, 44.)

Myyjä tekee ostajalle tarjouksen. Tarjouksessa on täydelliset tiedot tuotteesta, hinnasta, maksuehdoista, toimitusajasta, kuljetuksesta, tarjouksen voimassaolosta ja muista ehdoista. On tärkeää, että tarjouksessa lukeville asioille ei jää tulkinnanvaraa. Tarjouksen on oltava kirjallinen. (Melin 2011, 44)

Kun tarjoukseen tai vastatarjoukseen annetaan hyväksyvä vastaus, syntyy Suomen lain mukaan sopimus. Usein, kun toimitetaan tavanomaista varastotavaraa, myyjän hyväksyntä tarjoukseen on sopimus. Suurista toimituksista kannattaa tehdä yksityiskohtainen sopimus. Kun ostaja vastaa myyjän tarjoukseen hyväksyvästi, kannattaa väärinymmärrysten ehkäisemiseksi lähettää ostajalle tilausvahvistus toimituksesta. Tilausvahvistus sisältää tiedot hinnoista, alennuksista, toimitusehdoista ja -ajasta sekä maksuehdosta.

Kauppasopimuksia on monia erilaisia. Yhtä ainutta mallia ei ole olemassa, vaan sopimukset vaihtelevat eri toimialoilla ja maissa. Sopimuksen vakioehtoihin täytyy perehtyä tarkasti yllätysten välttämiseksi. (Melin 2011, 45, 46.)

4.1 Kansainvälisten kauppasopimusten lainsäädäntö

Kauppasopimus kannattaa tehdä mahdollisimman yksityiskohtaisena tulkintaerimielyksien välttämiseksi. Neuvotteluissa esille tulleet asiat on hyvä kirjata sopimukseen, mikäli halutaan, että niiden mukaan toimitaan. Sopimukseen kirjataan ylös maininta yleisistä sopimusehdoista, mikäli niitä käytetään. Sopimuksissa noudatetaan usein myyjän maan lakia. Sopimukseen kirjataan sen mukaan laki, jota sopimuksessa noudatetaan. Mikäli sopimuksesta on unohtunut maininta siitä, minkä maan lakia noudatetaan, ja tulee ristiriitatilanne, etsitään laki jota sopimuksessa noudatetaan. Pakottavaa lainsäädäntöä on noudatettava. Sen jälkeen tulee laki, joka on kirjattu sopimukseen, jos sopimukseen ei ole kirjattu sovellettavaa lakia etsitään jotain muuta tahdonilmaisua, joka viittaa sovellettavaan lakiin. Jos viittausta ei löydy, noudatetaan myyjän maan lakia siinä tapauksessa, mikäli ostaja on vastaanottanut tilauksen myyjän maassa. Ostajan maan lakia noudatetaan, mikäli ostaja on ottanut tilauksen vastaan omassa maassaan. Jos lakia ei löydy näistä vaihtoehtoista, tuomioistuimien määrä lain, jota sovelletaan. (Melin 2011, 42.)

Kansainvälisiä kauppasopimuksia säätelee kansainvälinen kauppalaki (UNICITRAIL) useissa kymmenissä maissa Euroopassa ja sen ulkopuolella kuten Yhdysvalloissa, Kiinassa ja Venäjällä. Lain keskeisimpiä ajatuksia on, voiko sopimuksen sisällön näyttää toteen. Myyjällä on vaatimuksistaan näyttövelvollisuus ristiriitatilanteissa. Kansainvälisen kauppalain mukaan sopimus on syntynyt sen mukaan, mitä myyjä tai ostaja ovat viimeksi kirjallisesti ehdottaneet. Jos ehdotukseen ei ole reagoitu, on vaikeneminen myöntymisen merkki. (Melin 2011, 43.)

Suomen, Ruotsin, Norjan ja Tanskan lain mukaan tarjous on sitova, ja sopimus syntyy, kun ostaja hyväksyy tarjouksen, ja myyjä saa siitä tiedon. Jos ostaja vastaa myyjän tarjoukseen muuttamalla tarjouksen ehtoja, on kyseessä vastatarjous. Myyjän on hyväksyttävä muutetut ehdot, ennen kuin sopimus syntyy. Myyjä voi perua tarjouksen ja ostaja vastatarjouksen, mutta se on tehtävä, ennen kuin vastapuoli on perehtynyt tarjoukseen

tai vastatarjoukseen. Saksan lain mukaan tarjous on sitova heti, kun se on saapunut ostajalle. Ranskan lain mukaan tarjous sitoo myyjää vasta, kun ostaja on saanut tarjouksen tiedot, ja tarjouksessa on määräaika. Ranskassa tarjouksen voi peruuttaa tarjouksen hyväksymiseen asti. Tarjous ei ole sitova Britanniassa ja Yhdysvalloissa ennen hyväksyvää vastausta. Tarjousta ei kuitenkaan kannata perua Britanniassa tai Yhdysvalloissa, koska se katsotaan hyvän liikemiesmoraalin vastaiseksi. Venäjällä vain kirjalliset tarjoukset ja sopimusasiakirjat sitovat osapuolia. Suomessa suullinenkin tahdonilmaisu on sitova, mutta ristiriitatilanteessa toteen osoittaminen on helpointa silloin, kun tahdonilmaisu on kirjallinen. (Melin 2011, 45.)

4.2 Takaukset tuontikaupassa

Tililuottotakauksella (payment guarantee) taataan jatkuvia toimituksia myyjän ja ostajan välillä. Tililuottotakaus on käytännöllinen silloin, kun kauppaa käydään koko ajan, ja ostaja maksaa myyjälle säännöllisesti rahaa. Ostajan on huomioitava se, että takauksen määrä ja ulkona oleva toimitusten arvo vastaavat toisiaan. Takauksen ottaja on ostaja, ja edunsaaja on myyjä. (Helppi-Paloheimo 2005, 67.)

Tililuottotakauksessa kyseessä on ajallisesti pitkä asiakassuhde jonka aikana voi olla useita maksutapahtumia, rahaa voi tulla tilille esim. kerran kuussa. Kyseessä voi olla pitkäkestoinen ostosopimus. Esimerkiksi teollisuusyritykset tekevät usein pitkiä ostosopimuksia. Ostosopimuksessa suomalainen yritys sitoutuu ostamaan sopimuksessa määritettyä tavaraa. Myyjä vaatii tililuottotakauksen tuon sopimuksen vakuudeksi. Takaaja voi turvata esimerkiksi määrätyn kalenterivuoden tai vuosien aikana tapahtuvien useisiin toimituksiin liittyviin maksuihin. Takauksen nimi voi olla esimerkiksi ”toimitusso-
pimuksen x mukaiset velvoitteet aikavälillä x-y”. (Ohinen 24.10.2014)

Takaus kauppahinnan maksamisen vakuudeksi on yksi yleisimmistä tuontikaupan takauksista. (Pohjola b) Takaus kauppahinnan maksamisen vakuudeksi (payment guarantee) tarvitaan, kun myyjä myy luotolla ostajalle. Maksun takaukset ovat yleisiä tilanteissa, jossa kyseessä on tuote, joka on vaikea myydä muille kuin alkuperäiselle ostajalle. (Melin 2011, 170, 171.) Aloittaakseen valmistuksen myyjä voi edellyttää takausta kauppahinnan vakuudeksi, jos kyseessä on esimerkiksi käteiskauppa. Myyjä voi vaatia

maksun takauksen ennen kuin alkaa valmistaa tuotetta. Maksun takausta voidaan käyttää myös myyjämaan määräysten vuoksi, vaikka muuten remburssi olisi helpoin vaihtoehto tässä tapauksessa. (Kontkanen 2013, 168.) Maksuntakaus on tavallisesti koko kauppasumman kokoinen. Takauksen ottaja on ostaja ja myyjä on edunsaaja. (Helppi-Paloheimo 2005, 66)

Maksuntakaus on yleisnimitys takauksille, joilla taataan takauksen ottajan maksuvelvoitteita. Maksuntakauksia ovat esimerkiksi tullitakaus, vuokratakaus ja takaus kauppahinnan maksamisen vakuudeksi. Tililuottotakaus ja takaus kauppahinnan maksamisen vakuudeksi ovat molemmat maksun takauksia. (Ohinen 24.10.2014)

Maahantuoja eli ostaja voi ottaa tullitakauksen (customs gurantee), mikäli hän haluaa saada tullista tavarat ennen tullimaksujen ja muiden viranomaismaksujen maksamista. Tullitakaus on takaus siitä, että ostaja maksaa kyseiset maksut tullihallitukselle. Tullitakauksia annetaan tavallisesti silloin, kun ostaja haluaa väliaikaisen vapautuksen tullimaksuista, tai mikäli ostaja haluaa ostaa jatkossa luotolla. Takauksen ottaja on ostaja, ja edunsaaja on tullitulli. (Helppi-Paloheimo 2005, 67; Melin 2011, 172)

Joissain tapauksissa on mahdollista että huolitsija luovuttaa tavarat vastaanottajalle vaikka laivausasiakirja olisi kateissa. Hallitakseen tätä riskiä huolitsija voi edellyttää että ostaja on ottanut tuontiasiakirjatakauksen (gurantee for missing bill of lading). Tuontiasiakirjatakaus on vakuus huolitsijalle siitä että vahingot korvataan vaikka tavarat olisi luovutettu ilman laivausasiakirjoja. Takauksen ottaja on ostaja ja edunsaaja on huolitsija. (Helppi-Paloheimo 2005, 67.)

Ostaja voi ottaa konossementtitakauksen, mikäli hän haluaa saada tavarat haltuunsa ennen kuin konossementti saapuu. Ilman konossementtiä ostaja ei saa tavaraa haltuunsa. Takaajan takausvastuu on laskun määrä lisättyinä edunsaajan hyväksymällä marginaalilla. Varastointi maksaa ja kyseessä voi olla esimerkiksi helposti pilaantuva tavara. Ostaja hyötyy konossementtitakauksesta, jos tavara on saapunut ennen konossementtiä. Konossementtitakaus takaa vahinkoa, joka voi varustamolle aiheutua siitä, että tavara on luovutettu ilman, että kuitattu alkuperäiskonossementtiä olisi palautettu varustamolle.

Takauksen edunsaaja on varustamo tai sen edustaja. Takauksen ottaja on ostaja. (Kontkanen 2013, 167; Melin 2011, 171.)

4.3 Takaukset vientikaupassa

Toimitus- tai urakkatakauksia käytetään rakennusviennissä, joka on projektivientiä, kuten suurten koneiden, laitosten, laitteiden tai tehtaiden vientiä tai niihin liittyvien töiden suunnittelua, suorittamista ja jälkivalvontaa. Tarjoustakaus joudutaan usein hankkimaan silloin, kun yritys osallistuu kansainväliseen tarjouskilpailuun. Ottamalla tarjoustakauksen ostaja karsii sellaisten yritysten tarjoukset pois, joilla ei todellisuudessa ole taloudellisia tai teknisiä resursseja toteuttaa tarjousta. (Kontkanen 2013, 168.)

Kun käytetään tarjoustakausta, takaaja korvaa ostajalle vahingon, joka syntyy siitä että ostaja hyväksyy myyjän antaman tarjouksen, mutta myyjä vetäytyisikin tarjouksesta, ei allekirjoittaisikaan sopimusta tai ei hankkisi toimitustakausta, joka on edellytetty sopimuksessa. Tarjoustakauksen voimassaoloaika on yhtä pitkä kuin tarjous, eli tarjouksen tekemisestä tarjouksen hyväksymiseen asti. (Melin 2011, 171.)

Usein tarjousvaiheessa ostaja, eli tässä tapauksessa edunsaaja, vaatii että samalla kun myyjä tekee tarjouksen, liitteenä on myös tarjoustakaus. Tarjousasiakirjoissa usein myös lukee, että tarjoustakaus pitää korvata toimitustakauksella, kun lopullinen sopimus kaupasta allekirjoitetaan. Tarjoustakaus, ruotsiksi *anbudsgaranti*, englanniksi *bid bond, tender guarantee*. (Helppi-Paloheimo 2005, 64.;Atradiuksen materiaali)

Tarjoustakaus on vakuutena siitä, että tarjouksen antaja sitoutuu pääsopimukseen, mikäli tarjoustakauksen ottaja voittaa tarjouskilpailun. (Nummila 22.10.2014)

Tarjouksen hinnasta tarjoustakauksen määrä on usein 1-10 %, usein 2 %. Tarjoustakaus on voimassa myyjän ostajalle tekemän tarjouksen alkamispäivästä lähtien. Tarjoustakauksen viimeinen voimassaolopäivä voi olla tarjouskilpailun viimeinen tarjouksien jättämisen päivämäärä. Antaessaan tarjoustakauksen takaaja sitoutuu usein siihen, että se antaa myös muut samaan projektiin tarvittavat takaukset siinä tapauksessa, mikäli sopimus solmitaan. Takaajan on siis arvioitava tätä riskiä. (Kontkanen 2013, 168.)

Ennakkomaksun takaus on viejälle valmistuksen aikainen rahoitusmuoto. (Selin 2004, 54) Ennakkomaksun takauksessa taattava kohde on ennakkomaksu, jonka edunsaaja eli ostaja on maksanut takauksen ottajalle eli, myyjälle. Päävelallinen eli myyjä ottaa takauksen takaajalta. Takaaja sitoutuu maksamaan edunsaajalle, jos myyjä ei täytä sovittua sitoumusta. Myyjä ei ole täyttänyt sovittua sitoumusta, mikäli toimitus ei ole sovitun mukainen, tai jos tavaroita ei toimiteta. Ennakkomaksun takausta käytetään useimmiten, kun kyseessä on suuri kone tai laite-toimitus tai rakennushanke. Ennakkomaksuntakaus on voimassa siitä hetkestä, kun sopimus allekirjoitetaan, toimitukseen asti. (Melin 2011, 171.)

Ennakkomaksuntakaus on usein 10–30 % kauppasummasta. Takaus kattaa siis koko ennakkomaksun. Se on vakuus ostajalle, eli edunsaajalle, hänen maksamastaan ennakkomaksusta. Ennakkomaksun takauksen perusteella myyjä sitoutuu kauppaan, ja ostaja saa turvan maksamalleen ennakkomaksulle. Myyjä voi aloittaa tuotteen valmistamisen saadessaan ennakkomaksun ostajalta. (Helppi-Paloheimo 2005, 65.)

Ennakkomaksun takaus on ruotsiksi *förskottsgaranti* ja englanniksi *advance payment guarantee, down payment guarantee, repayment guarantee*. (Helppi-Paloheimo 2005, 65; Atradiuksen materiaali).

Käytettäessä ennakkomaksun takausta myyjän, eli takauksen ottajan, on helpompi antaa ostajalle maksuaikaa. Joissain tapauksissa ostaja välttyy ennakkomaksun maksamiselta kun käytetään takausta. (Melin 2011, 170.)

Ennakkomaksun takauksia ja toimitustakauksia voidaan käyttää toisensa pois sulkevinä, samanaikaisina tai yhdistettyinä takauksina. (Kontkanen 2013, 169)

Toimitustakauksilla taataan pääsopimukseen perustuvaa velvoitetta, jonka takauksen ottaja on tehnyt tilaajan kanssa. (Nummila 22.10.2014)

Toimitustakaus on kyseisen toimituksen sopimuksen vakuutena. Urakan tai toimituksen viivästyessä takaaja korvaa ostajalle vahingon, joka syntyy siitä, että tavara tai toimitus ei ole sopimuksen mukainen. Urakka- ja toimitustakaus on usein 10–15 % urakan tai toimituksen arvosta. (Melin 2011, 171.) Toimitustakaus on takaus siitä, että toimitus tapahtuu sovitun mukaisesti. (Helppi-Paloheimo 2005, 65) Toimitustakaus on voimassa sopimuksen kirjoituspäivästä tavaran toimituspäivään asti. (Selin 2004, 53)

Toimitustakaus ruotsiksi *fullgörande garanti* englanniksi *performance guarantee, performance bond, completion guarantee*. (Atradiuksen materiaali, Kontkanen 2013, 169).

Takuuajan takaus ruotsiksi *garantitids garanti* englanniksi *maintenance bond, maintenance guarantee, warranty guarantee, retention bond, guarantee for the guarantee period* (Atradiuksen materiaali; Kontkanen 2013, 169).

Takuuajan takaus on usein 5-10 % koko kauppahinnasta. Takuuajan takaus koskee takuuaikaa, jonka myyjä ja ostaja ovat sopineet myydylle tuotteelle tai palvelulle. Myyjän kuuluu vastata siitä, ettei myydyssä tuotteessa ole vikoja, ja että se on toimintakuntoinen. Takuuajan takaus on vakuus ostajalle siitä, että myyjä hoitaa takuuajan velvoitteet asianmukaisesti. Kun ostajalla on takuuajan takaus, ostaja voi vaatia takaajalta suoritusta, jos myyjä ei hoida takuuajan velvoitteitaan. Myyjä ja ostaja sopivat kauppaneuvotteluissaan takuuajan keston. (Helppi-Paloheimo 2005, 66.) Takuuajan takauksia käytetään tavallisesti silloin, kun kyseessä on iso urakka tai projektitoimitus Takuuajan takauksen tyypillinen voimassaoloaika on vuosi siitä, kun toimitus on vastaanotettu. (Melin 2011, 171.)

Takuuajan takaus myönnetään uutena takauksena niin, että urakka- tai toimitustakaus on alennettu puoleen tai rajattu koskemaan takuuajan velvoitteita. (Kontkanen 2013, 169)

Takauksen ottaja eli myyjä voisi hakea pankilta tai vakuutusyhtiöltä kaikkia seuraavia takaustyyppisiä: tarjous-, ennakko-, toimitus- ja takuuajan takausta, sellaisessa tapauksessa, että ostaja eli edunsaaja olisi julkisen sektorin edunsaaja. Julkisella sektorilla eri maissa,

myös Suomessa, laki voi määrätä hyvin tarkasti, että kun kunta, kaupunki, valtio tai esimerkiksi kunnallinen sähkölaitos tekee ison investoinnin, täytyy julkisen sektorin turvata oma positionsa vakuudella tai takauksella. (Ohinen 24.10.2014)

4.4 Finnveran vastatakaukset vientikaupan takauksiin

Finnveran omistaa Suomen valtio, ja se on Suomen virallinen vientitakuulaitos, Export Credit Agency (ECA). Finnvera on erityisrahoitusyhtiö, joka kehittää suomalaisten yritysten kotimaan toimintoja ja edistää vientiä ja kansainvälistymistä. Finnvera monipuolistaa yritysten rahoitusmahdollisuuksia lainoilla, takauksilla ja viennin rahoituspalveluilla täydentäen näin yritysten rahoituspalveluja. (Kontkanen 2013, 19.)

Finnvera tarjoaa vientitakauksia yrityksille, jotka ovat hakeneet pankista tai rahoitus- tai vakuutusyhtiöstä luottoa tai muita sitoumuksia. Yritykset voivat käyttää Finnveran vientitakauksia vastavakuutena sitoumuksiin. (Finnvera a.)

Finnvera tarjoaa vientitakauksia tarjous-, ennakon-, toimitusajan ja takuuajan takauksiin. Kyseessä on vastatakaus. Finnveran vastatakaus on vastavakuus takaajalle, joka antaa myyjän puolesta takauksen ostajalle. Vastatakaus on osa koko takauksen määrästä. Jos myyjä ei täyttäisi sopimustaan, päätakaaja maksaisi ostajalle eli edunsaajalle takauksessa määritellyn summan. Tämän jälkeen päätakaaja perisi osan rahoista Finnveralta ja Finnvera kyseisen perityn määrän myyjältä. Finnveran vastatakaus on vastavakuus takaajalle sekä riskivakuutus myyjälle. (Selin 2004, 57.)

Myyjä, eli takauksen ottaja, hakee takauksen päätakaajalta ja Finnveralta vastatakauksen. Finnveran vastatakaus kattaa varsinaisen takauksen perusteettoman käytön tai poliittisista syistä johtuvan käytön. Finnveran vastatakaus siis takaa alkuperäistä takausta, esimerkiksi toimitustakausta. (Melin 2011, 176.)

Edellytyksenä Finnveran vastatakauksen saamiselle on, että kyseinen vientihanke hyödyttää Suomen taloudellista kehitystä. Finnvera voi myöntää vastatakauksen enintään 80 % varsinaisen takauksen arvosta. Finnveralla ei ole vastatakauksen myöntämisen suhteen rajoituksia liittyen esimerkiksi yrityksen kokoon tai toimialaan. Vastatakauksia

ei kuitenkaan myönnetä tytäryhtiöille tai osakkuusyhtiölle. Vastatakauksen hinnan tulee olla vähintään sama kuin EU-komission määrittelemä vertailuhinta; muutoin oletus on, että vientitakaukseen sisältyy valtiontukea. Kansainvälisten sopimusten mukaan vientitakauksiin ei saa sisältyä tukea. (Finnvera a)

Aiemmassa luvussa käsiteltiin vaadittaessa maksettavan takauksen riskiä takauksen ottajalle. Edunsaaja voi tehdä perusteettoman maksuvaateen (unfair calling of bond) takaa- jalle, ja takauksen ottaja joutuisi maksamaan vastasitoumuksensa perusteella rahan ta- kaisin takaajalle. Tältä riskiltä on kuitenkin mahdollista suojautua ottamalla Finnveralta vastatakaus (Helppi-Paloheimo 2005, 63)

On periaatteessa mahdollista, että viejä voisi käyttää tarjous-, ennakko-, toimitus- ja ta- kuuajan takausta ja ottaisi näihin kaikkiin lisäksi Finnveran vastatakauksen, mutta ky- seessä olisi hyvin harvinainen tilanne. Kyseessä voisi olla sellainen toimiala ja sellaiset volyymit, että tästä syystä Finnveran rooli olisi merkittävä. Kyse olisi niin isoista sum- mista, että kaikki osapuolet haluaisivat turvata selustansa. Tässä tapauksessa viejä mak- saisi takausmaksut sekä pääatakaajalle että Finnveralle. (Ohinen 24.10.2014)

Pankit ja vakuutusyhtiöt vaativat Finnveran vastatakausta halutessaan turvata oman asemansa. Takauksesta ei näy edunsaajalle, että taustalla on Finnveran vastatakaus, vaan kyseinen vastatakaus on takauksen ottajan ja Finnveran välinen asia. Takauksen ottaja hakee pääatakaajan pyynnöstä vastatakauksen Finnverasta. (Ohinen 24.10.2014)

4.5 Tulokset

Tässä luvussa on tarkasteltu seuraavia tutkimuskysymyksiä: miksi ja kuinka yritys kan- sainvälistyy, mitä lakeja yrityksen on hyvä huomioda tehdessään kansainvälisiä kauppasopimuksia, millaisia ovat tuontikaupan takaukset, millaisia ovat vientikaupan takaukset ja kuinka Finnveran vastatakaukset liittyvät vientikaupan takauksiin.

Yrityksen kansainvälistymisen voi olla monenlaisia erilaisia syitä, kuten ulkomaita tuleva tarjouspyyntö tai halu lisätä kilpailukykyä. Kansainvälisiä kauppasopimuksia säätelevät

monet eri lait. Tuontikaupan takauksia ovat tullitakaus, tililuottotakaus, takaus kauppahinnan maksamisen vakuudeksi, tililuottotakaus ja konossementtitakaus. Vientikaupan takauksia ovat tarjoustakaus, ennakko-, urakka- ja toimitustakaus ja takuuajan takaus. Finnvera voi myöntää vastatakauksen vientikaupan takauksiin.

5 Takaukset riskienhallinnan välineenä kansainvälisessä kaupankäynnissä

Tässä luvussa kerrotaan riskienhallinnasta kansainvälisessä kaupassa ja siitä, kuinka takaukset toimivat riskienhallinnan välineenä kansainvälisessä kaupassa. Ensin puhutaan yleisesti riskeistä kansainvälisessä kaupassa ja siitä, kuinka myös luottoriski on yksi kansainvälisen kaupan riskeistä. Tämän jälkeen käydään läpi, millaisia erilaisia tapoja luottoriskiltä suojautumiseen on olemassa kansainvälisessä kaupassa. Sitten käydään läpi kuinka takaukset suojaavat luottoriskiltä. Tämän lisäksi kerrotaan siitä kuinka takaukset suojaavat myös toimitusriskiltä.

Tämän luvun tutkimuskysymykset ovat: millaisia erilaisia riskejä liittyy kansainväliseen kaupankäyntiin, mitä erilaisia tapoja yrityksellä on luottoriskiltä suojautumiseen, kuinka takaukset auttavat suojautumaan luottoriskiltä ja kuinka takaukset auttavat suojautumaan toimitusriskiltä.

5.1 Riskit kansainvälisessä kaupassa

Yrityksen toiminnassa on useita erilaisia riskejä. Operationaaliset riskit tarkoittavat riskejä, jotka liittyvät yrityksen toimintatapoihin, järjestelmiin tai valvontaan. Vahinkoriski on yksipuolinen riski, esimerkiksi tulipalo. Taloudelliset riskit ovat kaksipuoleisia riskejä; esimerkiksi valuuttakurssit voivat muuttua yrityksen kannalta joko myönteiseen tai kielteiseen suuntaan. Rahoitusriskit jaetaan edelleen maksuvalmius-, luotto- ja markkinariskeihin. Markkinariskeillä tarkoitetaan valuutta-, korko-, osake-, ja hyödykemarkkinoiden hintariskejä. (Knüpfer, S. & Puttonen, V. 2012, 208 - 209.)

Ulkomaankauppaan liittyviä riskejä ovat valmistusaikainen riski, kuljetusriski, juridinen riski, poliittinen riski, luottoriski, toimitusriski, valuuttariski ja hyödykeriski. (Helppi-Paloheimo 2005, 33)

Takaukset auttavat suojautumaan luottoriskiltä ja toimitusriskiltä. Viejä voi ottaa urakka- tai toimitustakauksen, joka suojaa toimitusriskiltä. Urakka- ja toimitustakausten lisäksi toimitusriskiltä suojaa mm. remburssi. (Helppi-Paloheimo 2005, 45- 47.)

5.2 Luottoriskiltä suojautuminen kansainvälisessä kaupassa

Luottoriski tarkoittaa toimituksen jälkeistä riskiä joka johtuu ostajan tai takaajan maksukyvyttömyydestä, ostajan tai takaajan maksuhaluttomuudesta tai ostajan kyvyttömyydestä tai haluttomuudesta täyttää sopimuksen ehtojen mukaiset velvoitteet. (Helppi-Paloheimo 2005, 45.) Kaupallinen riski tarkoittaa konkurssia, muuta maksuhaluttomuutta tai maksukyvyttömyyttä. Poliittinen riski liittyy ulkomaalaisen luotonsaajan tai ostajan maahan tai kolmanteen maahan, josta voi aiheutua luottotappioita viejälle, rahoittajalle tai investoijalle. Poliittista riskiä on esimerkiksi luottovaluutan siirron rajoitukset, sota, kapina tai velkojen vakauttaminen. (Finnvera b,c)

Myyjä voi myös vaatia ostajalta muita vakuuksia, esimerkiksi emoyhtiön takauksen. Myyjä voi myös pidättää omistusoikeuden tuotteesta siihen saakka, kunnes koko kauppahinta on maksettu. (Helppi-Paloheimo 2005, 45.)

Myyjä voi myös myydä saatavansa pankille. Tällöin myös luottoriski siirtyy pankille. Myydessään saatavan pankille, yritys saa rahat heti käyttöönsä. Tästä käytetään nimitystä laskusaatavien rahoitus. Yritys voi myydä pankille tai rahoitusyhtiölle koko saatavakantansa tai yksittäisen saatavan. (Helppi-Paloheimo 2005, 46, 160.)

Pankki voi myös rahoittaa vientikaupan ostajaa maksamalla viejälle kauppasumman käteiskaupan ehdoilla. Myös tässä tapauksessa luottoriski siirtyy pankille. (Helppi-Paloheimo 2005, 46)

Luottovakuutuksella on mahdollista vakuuttaa myyntisaatavia. Myyjä hakee luottovakuutusyhtiöstä luottovakuutuksen joka suojaa myyntisaataviin liittyvältä luottoriskiltä. Luottovakuutuksen voi hakea yksityiseltä luottovakuutusyhtiöltä, joita ovat Suomessa Atradius ja Euler Hermes. Luottovakuutus suojaa tappiolta jotka voivat aiheutua siitä että asiakas ei maksa laskujaan, ajautuu konkurssiin, yrityssaneeraukseen tai todetaan ulosotossa varattomaksi. (Kansainvälisen kaupan koulutuskeskus 2008.)

Viejä voi hakea Finnveralta luottoriskitakuuta, jolla voi vakuuttaa vientikauppaa luottotappioiden varalta. Luottoriskitakuu kattaa valmistusaikana tapahtuvaa kaupan keskeytymiseen liittyvää tai saatavaan liittyvää ulkomaalaisen ostajan kaupallista riskiä. Luottoriskitakuulla katetaan myös ostajan maasta aiheutunutta poliittista riskiä. Finnvera ei voi myötää EU- valtiotukisääntöjen vuoksi alle kahden vuoden maksuajan vientikauppoihin luottoriskitakuuta seuraaviin maihin: EU-maat, paitsi Kreikka (Alankomaat, Belgia, Bulgaria, Espanja, Irlanti, Italia, Iso-Britannia, Kroatia, Kypros, Latvia, Liettua, Luxemburg,, Portugali, Puola, Ranska, Itävalta Romania, Ruotsi, Malta, Saksa, Slovakia, Slovenia, Tanska, Tšhekki, Unkari, Viro) Australia, Kanada, Islanti, Japani, Uusi Seelanti, Norja, Sveitsi, USA. (Finnvera)

Lyhyen maksuajan luottoriskitakuu on tarkoitettu kauppoihin, joissa on enintään 180 päivän tili tai vekseliluotto. Takuu myönnetään yksittäiselle toimitukselle tai toistaiseksi voimassaolevaksi. Lyhyen maksuajan luottoriskitakuu myönnetään vain poliittisten riskin maihin, jotka ovat muita maita kuin OECD:n läntiset teollisuusmaat. (Kansainvälisen kaupan koulutuskeskus 2008.)

Remburssi on myyjän ja ostajan sopima maksutapa. Remburssi suojaa myyjää luottoriskiltä. Ostajan pankki antaa sitoumuksen myyjälle siitä, että se suorittaa maksun myyjälle, kun myyjä esittää pankille sovitut asiakirjat. Ostajan pankki kantaa luottoriskin, joka syntyy kaupasta. (Helppi-Paloheimo 2005, 115.)

Ostaja ja myyjä sopivat maksutavaksi remburssin ja sopivat samalla remburssin sisällöstä, asiakirjoista ja kuluista. Ostaja antaa pankille toimeksiannon remburssin avaamisesta myyjän pankkiin. Ostajan pankki avaa remburssin ja ilmoittaa tästä myyjälle. Myyjä toimittaa ostajalle tavarat. Myyjä esittää remburssissa vaadittu asiakirjat remburssin määräämään pankkiin. Pankki tarkastaa asiakirjat. Mikäli myyjän pankki on vahvistanut remburssiin, pankki maksaa myyjälle remburssissa sovitun summan. Myyjän pankki lähettää asiakirjat ostajan pankkiin. Ostajan pankki luovuttaa asiakirjat ostajalle tarkistettuaan asiakirjat, ja tämän jälkeen ostajan pankki maksaa myyjän pankille. Mikäli kyseessä on vahvistamaton remburssi, myyjän pankki maksaa remburssiin määrän myyjälle. Kaiken tämän jälkeen ostaja saa tavarat haltuunsa asiakirjoja vastaan rahdinkuljettajalta. (Helppi-Paloheimo 2005, 117.)

Standby -remburssit ovat yleisiä Yhdysvalloissa. Aiemmin pankit eivät saaneet myöntää takauksia Yhdysvalloissa. Takaustarpeet on hoidettu Yhdysvalloissa joko vakuutusyhtiöiden ”surety bondina”, joka on tarkoituspäältä ja luonteeltaan samanlainen kuin suomalaiset urakkatakaukset, tai Standby-remburssina. Standby -remburseja käytetään sopimustakauksina tai luottojen vakuutena. Standby -remburssi maksetaan esitettävien asiakirjojen perusteella. Asiakirjoja voivat olla asete tai viejän laiminlyöntiä osoittava tilaajan vahvistus. Standby -remburssi eroaa varsinaisesta remburssista niin että remburssi on tarkoitettu maksutavaksi kun Standby -remburssi on vakuusväline. Kun sopimus on täytetty, remburssi maksetaan. Standby remburssi maksetaan, kun sopimusta ei ole täytetty. Standby remburssiin sovelletaan Standby-remburseja koskevia erillisiä sääntöjä tai Kansainvälisen kauppakamarin yhdenmukaisia remburssisääntöjä (ICC Uniform Customs and Practices Rules) (Kontkanen 2013, 170.)

5.3 Luottoriskiltä suojautuminen takauksella

Suomalainen myyjä voi vaatia takauksen oman myyntisaatavansa turvaksi ostajalta. Jos suomalainen myyjä haluaisi turvata myyntisaatavansa luottoriskin takauksella, myyjän tulisi vaatia ulkomaalaista ostajaa asettamaan maksuntakauksen omassa maassaan myyntisaatavan turvaksi ja kauppahinnan vakuudeksi. (Ohinen 24.10.2014)

Takaaja antaa takauksen asiakkaansa puolesta. Takaaja ei suoja asiakastaan luottoriskiltä, eikä takauksen ottaja voi ottaa takausta takaajalta myyntisaatavien turvaksi. Sen sijaan edunsaaja eli myyjä voi suojautua luottoriskiltä vaatimalla ostajalta maksuntakauksen. Kun kyseessä on takaus kauppahinnan maksamisen vakuudeksi, kyseessä on yhden yksittäisen maksun turvaaminen. Myyjä voisi tässä tilanteessa ottaa luottovakuutuksen ja maksaa luottovakuutuksesta. Myyjä voi vaatia maksuntakauksen ostajalta. Tässä tapauksessa ostaja maksaa myyntisaatavan turvaamisen kulut. (Ohinen 24.10.2014)

5.4 Toimitusriskiltä suojautuminen takauksella

Toimitusriski tarkoittaa ostajalle syntyvää riskiä myyjän kyvystä tai valmiudesta valmistaa ja toimittaa tavara, kuten kauppasopimuksessa on sovittu. Ostaja voi vaatia toimitusriskin suojaksi myyjältä pankkitakauksen. Toimitusriskiltä on mahdollista suojautua

myös remburssilla, jolloin myyjä saa rahat vain esittämällä remburssissa asiakirjat. (Helppi-Paloheimo 2005, 45, 46.)

Tuontiasiakirjatakauksella ja konossementtitakauksella ostaja suojautuu toimitusriskiltä. Ostaja saa tavarat ennen kuin ne esimerkiksi pilaantuisivat satamassa. Tarjous-, ennakomaksun-, toimitus-, ja takuuajan takaukset suojaavat edunsaajaa eli ostajaa toimitusriskiltä. Takaaja takaa, että myyjä valmistaa ja toimittaa sovitun tuotteen tai palvelun ostajalle. Edunsaaja suojautuu toimitusriskiltä vaatimalla takauksen. (Ohinen 24.10.2014)

5.5 Tulokset

Tässä luvussa on tarkasteltu seuraavia tutkimuskysymyksiä: millaisia erilaisia riskejä liittyy kansainväliseen kaupankäyntiin, mitä erilaisia tapoja yrityksellä on luottoriskiltä suojautumiseen, kuinka takaukset auttavat suojautumaan luottoriskiltä ja kuinka takaukset auttavat suojautumaan toimitusriskiltä.

Yrityksen toimintaan ja kansainväliseen kaupankäyntiin liittyy monenlaisia erilaisia riskejä, joita on käyty läpi tässä luvussa. Takausten suhteen näistä olennaisimmaksi nousivat esille luottoriski ja toimitusriski. Edunsaaja eli myyjä voi suojautua luottoriskiltä vaatimalla ostajalta eli takauksen ottajalta maksuntakauksen. Tuontiasiakirjatakauksella tai konossementtitakauksella ostajan on mahdollista suojautua toimitusriskiltä, eli esimerkiksi siltä, että tavarat pilaantuisivat satamassa.

6 Pohdinta

Mielestäni laadullinen tutkimus oli oikea tapa tutkia tätä aihetta, koska etsin vastausta kysymykseen millaisia, ovat vienti ja tuontikaupan kaupalliset takaukset ja siihen kysymykseen ei voida vastata numeroilla vaan lauseilla ja käsitteillä.

6.1 Luotettavuus ja hyödynnettävyys

Kanasen (2014, 151) mukaan laadullisen tutkimuksen yleisinä luotettavuuskriteereinä käytetään mm. vahvistettavuutta, arvioitavuutta, tulkinnan ristiriidattomuutta, luotettavuutta tutkitun kannalta ja saturaatioita.

Vahvistettavuus tarkoittaa sitä, että haastateltu henkilö lukee aineiston ja vahvistaa tulkinnan ja tutkimustuloksen. (Kananen 2012, 151)

Kuten aiemmin todettiin, Ilkka Nummila on lukenut työn, ja keskustelun perusteella työhön on korjattu joitakin kohtia, ja muilta osin työ on hyväksytty. Tämän lisäksi myös Jyrki Ohinen on käynyt läpi työstä kohdat joissa viitataan häneen.

Laadullisessa tutkimuksessa työn luotettavuutta voidaan lisätä niin, että tietoa kerätään eri lähteistä, verrataan eri lähteistä saatua tietoa omaan tulkintaan ja katsotaan tuottavatko eri tietolähteistä saadut tulokset toisiaan tukevia tuloksia. (Kananen 2012, 151)

Työssä on pyritty vahvistamaan kirjoista löydettyjä tietoja haastatteluilla. Tämän lisäksi haastatteluilla on löydetty tietoa, jota en ole löytänyt kirjoista.

Arvioitavuus tarkoittaa mm. sitä, että tutkimukseen liittyvä alkuperäinen aineisto säilytetään, jotta tulosten luotettavuus ja aineiston aitous voidaan todentaa. (Kananen 2012, 153)

Työni lopussa on lähdeluettelo, johon viitataan tekstissä. Tämän lisäksi työni perustuu n. tunnin kestävään äänitteeseen.

Tulkinnan ristiriidattomuus tarkoittaa sitä, että jos kaksi tutkijaa tekisi saman tutkimuksen, tulotaisiin samaan lopputulokseen. Toisin sanoen samasta tutkimuksesta ei voitaisi vetää eri johtopäätöksiä. (Kananen 2012, 153)

Työssä on pyritty suurelta osin haastattelulla vahvistamaan se, mikä kirjassa jo lukee. Uudet asiat, jotka löydettiin, voitaisiin löytää uudelleen haastattelemalla.

Saturaatio tarkoittaa sitä, että eri lähteiden tarjoamat tutkimustulokset alkavat toistua. Aineiston saturaatiota on esimerkiksi se, että samoilta haastateltavilta saadaan samoja vastauksia. (Kananen 2012, 153)

Takauksista on olemassa vähemmän kirjallisia lähteitä kuin jostakin muusta aihealueesta. Joitakin asioita kirjallisissa lähteissä löytyi useaan kertaan, kuten esimerkiksi luetelot siitä, mitkä ovat vientikaupan takauksia ja mitkä ovat tuontikaupan takauksia. Joistakin asioista ei puolestaan löydetty lainkaan kirjallista lähdettä, jolloin työssä viitataan haastatteluun.

Opinnäytetyötä voi hyödyntää esimerkiksi silloin jos alkaisi työskennellä kaupallisten takausten parissa.

6.2 Yhteenveto ja johtopäätökset

Työssä on esitelty jokaisen pääluvun viimeisenä lukuna tulokset. Tiivistettynä voidaan sanoa seuraavaa:

Kaupalliset takaukset ovat takauksia muiden takausten joukossa. Takaus otetaan, koska laki, kauppakumppani tai alan yleinen kauppatalpa sitä vaatii. Takaus suojaa myyjää luottoriskiltä, mikäli myyjä vaatii maksuntakauksen myyntisaatavansa turvaksi. Maksuntakaus on yleisnimitys takauksille, joilla taataan takauksen ottajan maksuvelvoitteita

Takaaja suojautuu luottoriskiltä tutkimalla takauksen ottajan taloudellisen tilanteen, ja pankit vaativat tämän lisäksi vakuuksia. Vienti- ja tuontikaupan kaupallisten takausten markkinoilla toimivat vakuutusyhtiöt, pankit ja Finnvera Oyj.

Kirjoista ei löytynyt tietoa siitä, että takauksen alkamispäivämäärästä voidaan sopia erikseen. Asia vahvistettiin haastattelulla. Kirjoista ei myöskään löytynyt tietoa siitä, että takaukseen määritellään aina joko päättymispäivänmäärä tai siihen kirjoitetaan irtisanomisehto. Tämän tieto löydettiin haastattelemalla.

Seuraavista asioista kirjoissa puhuttiin vain pankin näkökulmasta. Haastattelun perusteella voidaan sanoa seuraavaa:

Pankin lisäksi myös vakuutusyhtiöissä takaus vanhenee kymmenessä vuodessa, ellei edunsaaja siitä kirjallisesti muistuta. Pankit ja vakuutusyhtiöt pyytävät selvityksen edunsaajalta saadessaan maksuvaatimuksen. Pankit ja vakuutusyhtiöt käyttävät Finnveran vastatakauksia. Sekä pankit että vakuutusyhtiöt ja muut ammattimaiset takaajat tekevät asiakkaansa kanssa vastasitoumuksen jossain muodossa. Pankit ja vakuutusyhtiöt tutkivat asiakkaansa luottokelpoisuuden tehdessään päätöksen siitä, myönnetäänkö asiakkaalle takaus.

Mielestäni olisi tärkeää, että alan kirjallisuudessa puhuttaisiin kaikista takaajista, jotka voivat myöntää takauksia, myös vienti- ja tuontikaupan kaupallisia takauksia.

6.3 Aiheita jatkotutkimukselle

Aihe jota tutkin on hyvin laaja, ja matkan varrella nousi esille useita erilaisia kysymyksiä, joita kuitenkin rajasin pois työstäni. Luettelen muutamia aiheita, joista olisi mahdollista tehdä jatkotutkimuksia.

Kaupallisten takausten tarjoajien markkinaosuuksia voisi selvittää määrällisenä tutkimuksena. Voitaisiin myös selvittää sitä, kuinka yleisiä takaukset ovat kansainvälisessä kaupassa, ovatko takaukset yleisempiä kotimaankaupassa, vai voidaanko tällaista jakoa

tehdä? Vaativatko ulkomaiset vakuutusyhtiöt vakuuksia takauksen ottajalta? Hakevatko jonkin toimialan yritykset enemmän takauksia tehdessään kansainvälistä kauppaa?

6.4 Oma oppiminen

Koen että olen opinnäytetyötä tehdessä oppinut useita asioita. Ensimmäisenä tulee mieleen aikataulutus; olin varannut työlle aikaa syksyn, mutta en ollut aikatauluttanut työtäni. Tämä johti hyvin intensiivisiin viikkoihin, joiden aikana tein suurimman osan työstäni. Opinnäytetyöhön kannattaa varata aikaa, koska etukäteen on hankala arvioida sitä, kuinka kauan työ tulee kestämään.

Jos voisin aloittaa opinnäytetyöni uudelleen, alkaisin vain kirjoittaa tekstiä enkä suunnittelisi työtäni liikaa etukäteen. Laadullisessa tutkimuksessa tutkimuskysymykset tarkentuvat ja käsitteet avautuvat tutkimuksen aikana. Tästä syystä työtä ei voi eikä kannata suunnitella liikaa etukäteen. Prosessia on helppo tarkastella jälkikäteen, mutta etukäteen prosessia ei kannata tarkastella liikaa, koska se hyvin helposti johtaa siihen, että työ ei etene. Kun työtä kirjoittaa eteenpäin, muodostuu vähitellen käsitteitä, jotka auttavat tarkentamaan työtä ja karsimaan pois sellaista tietoa, jotka eivät liity tutkimuskysymykseen vastaamiseen. Koen myös, että prosessin alkuvaiheessa minun olisi kannattanut enemmän ottaa selvää esimerkiksi muiden kokemuksista opinnäytetyöstä, sen sijaan että yritin kirjasta ymmärtää prosessia.

Tekemällä opinnäytetyön sain käsityksen siitä, millaista on tehdä tutkimusta, mihin kannattaa keskittyä ja mihin ei.

Lähteet:

Atradiuksen materiaali

Aurejärvi, E. & Hemmo, M. 2004. Luotto-oikeuden perusteet, Talentum

Danske Bank 2014. Viennin rahoituspalvelut → vientikaupan takaukset. Luettavissa
<http://www.danskebank.fi/fi-fi/Yritysassiakkaat/Keskisuuri-yritys/Trade-Finance/Viennin-rahoituspalvelut/Pages/Vientikaupantakaukset.aspx?tab=2>

Luettu: 13.9.2014

Finnvera a. Takaukset → Vientitakaas

Luettavissa:

<http://www.finnvera.fi/Tuotteet-ja-FAQ/Takaukset/Vientitakaas>

Luettu 21.9.2013

Finnvera b. Vienti-ja-kansainvälistyminen → Vientitakuut → Tietoa-vientitakuutoiminnasta → Katettavat-riskit → Kaupalliset riskit

Luettu 27.10.2014

Luettavissa: <http://www.finnvera.fi/Vienti-ja-kansainvaelistyminen/Vientitakuut/Tietoa-vientitakuutoiminnasta/Katettavat-riskit/Kaupalliset-riskit>

Luettu 27.10.2014

Finnvera c. Vienti-ja-kansainvälistyminen → Vientitakuut → Tietoa-vientitakuutoiminnasta → Katettavat-riskit → Poliittiset-riskit Luettavissa: <http://www.finnvera.fi/Vienti-ja-kansainvaelistyminen/Vientitakuut/Tietoa-vientitakuutoiminnasta/Katettavat-riskit/Poliittiset-riskit>

Luettu 27.10.2014

Finnvera d → Vientitakuut → Luottoriskitakuu

Luettavissa: <http://www.finnvera.fi/Tuotteet-ja-FAQ/Vientitakuut/Luottoriskitakuu>

Luettu 20.10.2014

Helppi, M. & Paloheimo, A. 2005, Ulkomaankaupan rahoitus, riskit, maksuliikenne ja ratkaisut. Talentum Media Oy

Kananen J. 2008, Kvali, Kvalitatiivisen tutkimuksen teoria ja käytänteet.. Jyväskylän Ammattikorkeakoulun julkaisuja – sarja

Kananen J. 2014, Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Jyväskylän Ammattikorkeakoulun julkaisuja – sarja

Kansainvälisen kaupan koulutuskeskus. 2008, Vientikaupan asiakirjat, FINTRA ja Multikustannus Oy

Knüpfer, S. & Puttonen, V. 2012, Moderni Rahoitus., Sanoma Pro Oy

Kontkanen, E. 2013. Pankkitoiminnan käsikirja. Finanssi- ja vakuutuskustannus FINVA

Laki takauksesta ja vierasvelkapanttauksesta 19.3.1999/361

Melin, K. 2011, Ulkomaankaupan menettelyt, Vienti ja Tuonti. Tammertekniikka/AMK-Kustannus Oy

Nummila, I. 22.10.2014. Yhteyspäällikkö. Atradius Credit Insurance N.V. Haastattelu, Helsinki

Ohinen, J. 24.10.2014. Takausvakuutusjohtaja. Atradius Credit Insurance N.V. Haastattelu, Helsinki

Pentikäinen T. & Rantala J, Vakuutusoppi

Pohjola a. Yritys- ja yhteisöasiakkaat → Kansainväliset palvelut → ICC:n uudet takaus-säännöt on otettu maailmalla vastaan pääsääntöisesti hyvin

Luettavissa <https://www.pohjola.fi/pohjola?cid=331672675&srcpl=3>

Luettu 19.10.2014

Pohjola b, Yritys- ja yhteisöasiakkaat → Kansainväliset palvelut → Pankkitakaukset →
Ulkomaalaiset takaukset.

Luettavissa: <https://www.pohjola.fi/pohjola/yritys--ja-yhteisoasiakkaat/kansainvaliset-palvelut/pankkitakaukset/ulkomaiset-takaukset?id=327320&srcpl=8>

Luettu 14.9.2014

Raportointi ja opinnäytetyö HAAGA-HELIAssa – ohje

Saarnilehto, A. 2003. Takauslaki. WSOY Lakitieto

Selin, E. 2004, Vientitoiminnan käsikirja.. Tietosanoma Oy

Tuomi J. & Sarajärvi, A. 2009, Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi., Tammi

Ulkomaankaupan pankkipalvelut, OP-Pohjola 2014,

Luettavissa,:

<https://www.pohjola.fi/media/liitteet?cid=330826941&srcpl=3>

Luettu 8.10.2014